

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 7 juni 1933 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid sta- tens sinnessjukhus m. m.

I den till riksdagen den 3 januari 1933 avlätna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1933/1934 har Kungl. Maj:t dels bland utgifter för kapitalökning, bilaga 1, under rubriken »Fonden för förslag till statsverket», punkt 3, föreslagit riksdagen att, i avbidan på blivande proposition i ämnet, till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus för budgetåret 1933/1934 beräkna ett reservationsanslag av 6,900,000 kronor, vilket anslag förutsattes skola täckas av lånemedel, dels ock under femte huvudtiteln, punkt 60, föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde bli riksdagen förelagd, till inlösen av vårdplatser vid sinnessjukhusen m. m. för samma budgetår beräkna ett extra reservationsanslag av 670,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avläten, den 24 februari 1933 dagtecknad proposition, nr 156, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

I) med ändring av vad 1929 års riksdag därutinnan bestämt, medgiva, att sammanlagda kostnaderna för omändring av det av Jönköpings regemente tidigare disponerade kasernetablissemnet i Jönköping till sinnessjukanstalt må utgöra högst 6,860,000 kronor;

II) besluta, att vid S:t Lars sjukhus i Lund skola i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet förordad förslag verkställas vissa omändringsarbeten för en beräknad kostnad av högst 1,010,000 kronor;

III) besluta, att vid S:t Jörgens sjukhus vid Göteborg skall i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordad förslag utföras omläggning av avloppsledningar för en beräknad kostnad av högst 85,000 kronor;

IV) besluta, att vid Restads sjukhus vid Vänersborg skola i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordad förslag utföras ny- och ombyggnadsarbeten för en beräknad kostnad av högst 395,500 kronor;

V) besluta, att vid Mariebergs sjukhus vid Kristinehamn skall i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordad förslag uppföras ett bostadshus för kvinnlig personal för en beräknad kostnad av högst 278,000 kronor;

VI) besluta, att vid S:ta Gertruds sjukhus i Västervik skola i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordad förslag utföras arbeten

för utvidgning av vattenverket m. m. för en beräknad kostnad av högst 97,800 kronor;

VII) bland utgifter för kapitalökning, bilaga 1, under rubrik »Fonden för förslag till statsverket» till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 7,442,800 kronor, att utgå av lånemedel;

VIII) med ändring av vad 1927 års riksdag därutinnan bestämt, medgiva, att sammanlagda kostnaderna för en vid nämnda års riksdag beslutad utvidgning av dåvarande Piteå hospital och asyl, numera benämnt Furunäsets sjukhus vid Piteå, må utgöra högst 2,312,767 kronor 95 öre; samt

IX) under femte huvudtiteln, avdelningen medicinalstaten samt hälso- och sjukvården, underavdelningen sjukvårdsanstalterna, till inlösen av vårdplatser vid sinnessjukhusen m. m. för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra reservationsanslag av 595,000 kronor.

I fråga om utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Utskottet övergår nu till att redogöra för Kungl. Maj:ts förslag i samtliga förevarande frågor för att därefter i ett sammanhang angiva sin ställning till desamma.

Inledning.

I en inledning till propositionen har departementschefen erinrat därom att i proposition nr 165 till 1928 års riksdag en plan framlades för anskaffande av nya platser för den statliga sinnessjukvården, enligt vilken plan den rådande bristen på vårdplatser å de statliga sinnessjukanstalterna skulle fyllas medelst genomförande av ett i planen ingående byggnadsprogram. Enligt detta program skulle genom uppförande av nya sinnessjukhus samt vissa omändrings- och utvidgningsarbeten vid äldre hospital antalet vårdplatser ökas med omkring 4,800 för sinnessjuka och omkring 1,000 för sinnesslöa. Byggnadsarbetena skulle utföras under en tid av tio år och medföra en total kostnad av i runt tal 39,500,000 kronor. Härav beräknades för större omändringsarbeten ett belopp av 3.5 miljoner kronor, avsett att utgå med i genomsnitt 350,000 kronor per år.

Den sålunda framlagda planen blev i sina huvuddrag godkänd av riksdagen (skrivelse nr 287).

I proposition nr 150 till 1930 års riksdag föreslogos vissa ändringar i planen. Ändringarna, som närmare framgingo av en vid propositionen fogad översikt över beräknade kostnader för nyanskaffning av hospitalsplatser m. m. under budgetåren 1928/1929—1937/1938, inneburo framförallt en ökning av antalet vårdplatser för sinnesslöa till omkring 1,900 samt en höjning av totala kostnaderna till i runt tal 48,200,000 kronor.

Mot de föreslagna ändringarna i 1928 års plan gjorde riksdagen icke någon erinran. Ej heller föranledde den vid propositionen fogade översikten annan anmärkning än den, som följde av riksdagens beslut att den i översikten upp-

tagna sinnesslöanstalten i Lund skulle påbörjas tidigare än i propositionen avsetts (skrivelse nr 361).

Alltsedan budgetåret 1928/1929 har riksdagen för fullföljande i huvudsak av omförmälda plan årligen beviljat ett extra reservationsanslag till hospitalsbyggnader. De anslagsbelopp, som sålunda anvisats, framgå av följande tablå.

Budgetår.	Kronor.
1928/1929	3,500,000
1929/1930	4,100,000
1930/1931	4,700,000
1931/1932	6,400,000
1932/1933	6,250,000

Beträffande anslagen för de två sista budgetåren har föreskrift meddelats, att viss del av anslagen skulle utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel.

1930 års riksdag, som biföll ett av Kungl. Maj:t framställt förslag om anvisande av medel för ombyggnad av vissa paviljonger vid S:t Lars sjukhus i Lund, uttalade i samband därmed önskvärdheten av att vid eventuellt uppkommande ytterligare krav å renoveringsarbeten vid statens sinnessjukhus en plan framlades för riksdagen för belysande dels av omfattningen av sådana arbeten och dels av den ordning, i vilka arbetena borde ifrågakomma.

Med anledning härav uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 27 juni 1930 åt medicinalstyrelsen att uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med fullständig plan rörande de renoveringsarbeten av större betydelse, som ansåges böra under tiden till och med utgången av budgetåret 1937/1938 vidtagas vid statens sinnessjukhus, därvid i planen borde angivas ej mindre omfattningen av och den beräknade kostnaden för ifrågavarande arbeten än även den ordning, i vilken desamma ansåges böra komma till utförande.

I skrivelse den 13 februari 1933 har nu medicinalstyrelsen under förklaring, att styrelsen ännu icke vore i tillfälle att framlägga en plan av den fullständighet, som i Kungl. Maj:ts uppdrag avsåges, lämnat en redogörelse rörande detta ärendes läge samt i anslutning därtill uppgjort en preliminär översikt över erforderliga större renoveringsarbeten vid sinnessjukhusen under de närmaste budgetåren. Denna översikt är av utseende, som framgår av tabellen å sid. 4.

Nu ifrågavarande proposition avser bland annat anvisande av medel för nästa budgetår för utförande av de arbeten, som i nämnda översikt upptagits under nr 1), 2), 4) och 5), samt av det under nr 10) i översikten först angivna arbetet. Beträffande övriga i översikten upptagna arbeten har departementschefen framhållit, att endast det under nr 3) upptagna arbetet rörande reningsverk vid Sätters sjukhus enligt medicinalstyrelsens mening skulle påbörjas under nästa budgetår. Framställning om anvisande av medel för ändamålet hade av styrelsen ingivits men vore vid tiden för propositionens avlämtande remitterad till byggnadsstyrelsen för yttrande.

Härefter har departementschefen övergått till behandling av de olika frågor rörande byggnadsarbeten vid sinnessjukhusen m. m., vilka ansetts vara av beskaffenhet att nu böra upptagas till prövning.

Preliminär översikt över erforderliga större renoveringsarbeten vid statens sinnessjukhus.

Renoveringsarbeten	1933/1934	1934/1935	1935, 1936	1936/1937	1937/1938	Obestämt	Summa
1. Utvidgning av värmeledning, ombyggnad av kök, vattenavhårdning vid S:t Lars sjukhus	400,000	400,000	212,200	—	—	—	1,012,200
2. Avlopp vid S:t Jörgens sjukhus	85,000	—	—	—	—	—	85,000
3. Reningsverk vid Sätters sjukhus	200,000	200,000	—	—	—	—	400,000
4. Bostadshus vid Mariebergs sjukhus	125,000	153,000	—	—	—	—	278,000
5. Bostadshus, ändring av köks- och tvättbyggnad vid Restads sjukhus	235,000	160,500	—	—	—	—	395,500
6. Vattenverket vid S:ta Maria sjukhus	—	95,000	—	—	—	—	95,000
7. Avlopp vid S:t Lars sjukhus	—	100,000	—	—	—	—	100,000
8. W.-C.-anläggning vid Sätters sjukhus	—	215,000	—	—	—	—	215,000
» Vattenverket vid d:o	—	85,000	—	—	—	—	85,000
» Ombyggnad av köket vid d:o	—	—	211,000	—	—	—	211,000
9. W.-C.-anläggning m. m. vid S:t Sigfrids sjukhus	—	—	250,000	—	—	—	250,000
10. Vattenverket vid S:ta Gertruds sjukhus	93,000	—	—	—	—	—	93,000
» Ombyggnad av kök och tvätt vid d:o	—	285,000	—	—	—	—	285,000
11. Vattenledning vid Mariebergs sjukhus	—	—	50,000	—	—	—	50,000
» W.-C.-anläggning och avlopp vid d:o	—	—	400,000	250,000	—	—	650,000
12. Modernisering av Ulleråkers sjukhus	—	—	X.	X.	X.	—	X.
13. Ekonomibygnad vid Birgittas sjukhus	—	—	—	—	200,000	800,000	1,000,000
14. Gådeå sjukhus och S:ta Annas sjukhus	—	—	—	—	—	X.	X.
Summa	1,138,000	1,693,500	1,123,200 + X.	250,000 + X.	200,000 + X.	800,000 + X.	5,204,700 + X.

Umedalens sjukhus vid Umeå.

I proposition nr 220 till 1929 års riksdag framlades förslag om uppförande för en beräknad kostnad av högst 7,650,000 kronor av en för 918 vårdplatser avsedd sinnessjukanstalt vid Umeå.

Kungl. Maj:ts förslag blev av riksdagen bifallet (skrivelse nr 288).

Sammanlagt har för uppförande av denna anstalt ställts till medicinalstyrelsens förfogande ett belopp av 5,700,000 kronor, däri inberäknat ett belopp av 20,000 kronor, vilket jämlikt viss överenskommelse Umeå landskommun haft att erlägga till statsverket såsom bidrag till kostnad för avloppsledning.

I skrivelse den 7 januari 1933 har medicinalstyrelsen hemställt, att av det beräknade återstående medelsbehovet (7,650,000—5,700,000) 1,950,000 kronor ett belopp av 1,800,000 kronor måtte anvisas för budgetåret 1933/1934, därvid styrelsen räknat med att för budgetåret 1934/1935 skulle anvisas ytterli-

gare 150,000 kronor. Sjukhuset kunde antagas bliva färdigt att tagas i bruk under hösten 1934.

Departementschefen har i ärendet anfört följande: »Enligt den vid propositionen nr 150 år 1930 fogade kostnadsöversikten beräknades för ifrågavarande arbeten för budgetåret 1933/1934 1,550,000 kronor eller alltså 250,000 kronor mindre än det av styrelsen nu äskade beloppet. Då emellertid detta förhållande har sin grund dels däri, att de belopp, som hittills ställts till styrelsens förfogande för byggnadsföretaget, med 100,000 kronor understigit de i berörda översikt för tiden till och med löpande budgetår upptagna beloppen, dels ock i den omständigheten, att såsom redan nämnts arbetena framskridit längre än som tidigare varit förutsatt, har jag icke något att erinra mot styrelsens förslag. Jag förordar alltså, att för budgetåret 1933/1934 till fortsättande av byggnadsarbetena å Umedalens sjukhus vid Umeå beräknas ett belopp av 1,800,000 kronor.»

Ryhovs sjukhus i Jönköping.

I propositionen nr 220 till 1929 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag rörande omändring för en beräknad kostnad av högst 6,750,000 kronor — däri inräknade utgifter för inlösen av vissa Kungl. Maj:t och kronan icke tillhöriga byggnader och annan egendom — av det av Jönköpings regemente tidigare disponerade kasernetablissemnetet i Jönköping till en för 1,220 vårdplatser avsedd sinnessjukanstalt.

Kungl. Maj:ts förslag bifölls av riksdagen (skrivelse nr 288).

Kungl. Maj:t har av vederbörande anslag till hospitalsbyggnader ställt till byggnadsstyrelsens förfogande tillhopa högst 5,910,000 kronor att användas till omändringsförslaget genomförande.

I skrivelse den 29 augusti 1932 har byggnadsstyrelsen framhållit, att den totala kostnaden för anordnande av Ryhovsanstalten måste komma att överskrida förenämnda belopp av 6,750,000 kronor. Enligt vad styrelsen meddelat har detta sin grund dels i omläggning för en beräknad kostnad av 53,000 kronor av den genom sjukhusområdet löpande landsvägen från Jönköping till Ljungarum, för vilket arbete något belopp ej upptagits i de ursprungliga kostnadsberäkningarna, dels i den omständigheten, att sedan militär myndighet från kasernetablissemnetet bortfört vissa köks- och tvättapparater, som i propositionen nr 220 till 1929 års riksdag beräknats skola få kostnadsfritt övertagas av sjukhuset, motsvarande apparater måst anskaffas för sjukhusets räkning, vilken nyanskaffning — efter avdrag av den i kostnadsberäkningarna rörande sjukhuset ingående kostnaden för reparationer av de bortförda apparaterna — beräknats draga en kostnad av i runt tal 30,000 kronor.

Vidare har byggnadsstyrelsen i sin förenämnda skrivelse den 29 augusti 1932 jämväl anhallit, att särskilda medel måtte anvisas för flyttning av två förrådsbyggnader inom förutvarande Jönköpings regementes kasernetablissemnet till Smålands arméartilleriregementes område. Kostnaden härför har beräknats till 29,000 kronor.

Med hänsyn till vad sålunda anförts hava nu totalkostnaderna för anordnandet av ifrågavarande anstalt synts böra uppskattas till högst (6,750,000 + 53,000 + 30,000 + 29,000) 6,862,000 kronor, eller i avrundat tal högst 6,860,000 kronor. Då företaget beräknats bliva avslutat under loppet av nästa budgetår, har ansetts, att för ändamålet bör för samma budgetår anvisas ett belopp av (6,860,000—5,910,000) 950,000 kronor.

Ny- och ombyggnader vid S:t Sigfrids sjukhus vid Växjö.

I propositionen nr 150 till 1930 års riksdag hemställde Kungl. Maj:t, att riksdagen måtte besluta, att vid S:t Sigfrids sjukhus vid Växjö skulle utföras ny- och ombyggnadsarbeten i huvudsaklig överensstämmelse med ett av departementschefen i propositionen förordat förslag och för en beräknad kostnad av högst 3,807,600 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag bifölls av riksdagen (skrivelse nr 361).

Hittills har för dessa arbeten ställts till byggnadsstyrelsens förfogande ett belopp av högst 1,875,000 kronor, därav för löpande budgetår 825,000 kronor. Ifråga om beräkandet av sistnämnda belopp må här erinras om följande.

I skrivelse den 13 augusti 1931 beräknade byggnadsstyrelsen medelsbehovet för budgetåret 1932/1933 för fortsättande av ifrågavarande arbeten till 1,250,000 kronor. I propositionen nr 129 till 1932 års riksdag anförde föredragande departementschefen, att byggnadsstyrelsen i sin beräkning utgått från att de beslutade arbetena vid Växjöanstalten skulle vara avslutade före utgången av år 1934 samt att under denna förutsättning medelsbehovet för budgetåret 1932/1933 icke torde kunna beräknas till nämnvärt lägre belopp än det av byggnadsstyrelsen ifrågasatta. En mera avsevärd nedsättning av det begärda beloppet fann departementschefen kunna ske blott genom att tiden för arbetenas fullbordande framsköttes, så att återstående byggnadskostnader kunde fördelas på flera år än som dittills avsetts. I betraktande av det statsfinansiella läget ansåg sig departementschefen — oaktat en sådan åtgärd skulle medföra viss ökning i totalkostnaden för byggnadsföretaget — böra ifrågasätta en utsträckning av byggnadstiden med ett år, varigenom byggnadsföretagets fullbordande skulle framskjutas till budgetåret 1935/1936. I enlighet med departementschefens förslag beräknades i propositionen nr 129 för fortsättande av arbetena vid anstalten under budgetåret 1932/1933 allenast ett belopp av 825,000 kronor. 1932 års riksdag lämnade departementschefens uttalande utan erinran.

I skrivelse den 29 augusti 1932 har byggnadsstyrelsen — med förmålan bland annat att byggnadstidens utsträckning med ett år enligt styrelsens beräkningar skulle medföra en ökning av personal- och administrationskostnaderna med tillhoppa 45,000 kronor — begärt ett belopp av 825,000 kronor för nästa budgetår till fortsättande av ifrågavarande arbeten.

Departementschefen har anført bland annat följande: Enligt departementschefens förmenande borde ifrågavarande arbeten bedrivas i sådan takt, att desamma hunne färdigställas inom den ursprungligen avsedda tiden. Härigenom vunnnes också, att den ökning av de totala kostnaderna för arbetena, som skulle bliva följden av en utsträckning av byggnadstiden, undvekes. Därest arbetena

skulle avslutas redan under budgetåret 1934/1935, måste tydligen för nästa budgetår beräknas ett avsevärt större belopp än det av byggnadsstyrelsen ifrågasatta. Med stöd av de uppgifter departementschefen i ämnet inhämtat från nämnda styrelse ansåge han beloppet lämpligen böra uppskattas till 1,500,000 kronor.

Vipeholms sjukhus i Lund.

I skrivelse den 11 juni 1930, nr 361, anmälde riksdagen, att riksdagen beslutit, att en anstalt för 600 svårskötta obildbara sinnesslöa av mankön finge i huvudsaklig överensstämmelse med vad riksdagen i skrivelsen angivit anordnas genom omändring och utbyggnad av det för södra skånska infanteriregementet påbörjade men ofullbordade kasernetablissemnetet i Lund för en beräknad kostnad av högst 4,140,000 kronor.

Till förberedande arbeten för ifrågavarande byggnadsföretag ställde där- efter Kungl. Maj:t till byggnadsstyrelsens förfogande ett belopp av högst 100,000 kronor att utgå av befintliga reservationer å det för budgetåret 1929/1930 anvisade anslaget till hospitalsbyggnader.

I proposition nr 140 till 1931 års riksdag framlade Kungl. Maj:t för riksdagen förslag till anstaltens anordnande.

Förslaget bifölls av riksdagen (skrivelse nr 200).

Av det till hospitalsbyggnader för budgetåret 1931/1932 begärda och av riksdagen beviljade anslaget beräknades ett belopp av högst 1,300,000 kronor för anordnandet av ifrågavarande anstalt. Det förutsattes, att ett häremot svarande belopp skulle gäldas av statsverkets fond av rusdrycksmedel.

I skrivelse den 13 augusti 1931 beräknade byggnadsstyrelsen det för fortsättande av ifrågavarande byggnadsföretag under budgetåret 1932/1933 erforderliga beloppet till 1,250,000 kronor. Styrelsen förutsatte därvid, att företaget skulle fullbordas före utgången av år 1934.

Vid anmälan av denna fråga i propositionen nr 129 till 1932 års riksdag anförde föredragande departementschefen, att mot byggnadsstyrelsens förslag i och för sig icke syntes vara något att erinra, men att han med hänsyn till den statsfinansiella situationen ansåge sig böra föreslå, att för ändamålet allenast beräknades ett belopp av 850,000 kronor, därvid emellertid icke syntes kunna undvikas, att sjukhusets färdigställande komme att något försenas, sannolikt ett år.

Enligt departementschefens förslag skulle det för sinnesslöanstalten i Lund för budgetåret 1932/1933 avsedda beloppet utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Departementschefens förslag, till vilket Kungl. Maj:t anslöt sig, godkändes av riksdagen (skrivelse nr 284).

Sammanlagt har till byggnadsstyrelsens förfogande för ändamålet ställts ett belopp av 2,250,000 kronor.

I skrivelse den 29 augusti 1932 har byggnadsstyrelsen hemställt, att för fortsättande av byggnadsarbetena vid ifrågavarande sjukhus måtte för budgetåret 1933/1934 anvisas ett belopp av 850,000 kronor. Styrelsen har därvid

utgått ifrån att byggnadsföretagets fullbordande skulle uppskjutas ett år eller således till budgetåret 1935/1936 samt uppskattat därav föranledd ökning av personal- och administrationskostnader till sammanlagt 45,000 kronor.

Innan departementschefen ingår på frågan om medelsbehovet för nästa budgetår för fortsättande av ifrågavarande arbeten, redogör han för en under hösten 1932 uppkommen fråga angående *ändring i sättet för utförande av tvätt för Vipeholmsanstalten* ävensom för i samband därmed stående spörsmål.

Enligt det förslag rörande sättet för uppförande av *Vipeholmsanstalten*, vilket år 1931 godkändes av statsmakterna, skall vid anstalten uppföras en *köks- och tvättbyggnad* i två våningar jämte vind. Vid uppgörande och prövning av detta förslag har förutsatts, att all tvätt för anstaltens behov skulle verkställas vid ifrågavarande tvättinrättning. Kostnaderna för köks- och tvättbyggnaden hava uppskattats till 525,900 kronor.

I proposition den 21 mars 1930, nr 211, angående utvidgning av tvångsarbetsanstalten i Landskrona m. m. framlades förslag till anordnande av ny tvättinrättning vid denna anstalt. Från sistnämnda tvättinrättning skulle levereras tvätt jämväl till utomstående, närmast åt de kommunala inrättningarna i Malmö jämlikt ett därom träffat preliminärt avtal. De totala kostnaderna för tvättinrättningen och för dess drift erforderliga anordningar beräknades i propositionen — inklusive utgifter för en lastautomobil, vilken erfordrades för fullgörande av tvättleveranserna — till 315,000 kronor. Av detta belopp beräknades de merkostnader, som skulle bliva en följd av att tvättinrättningen anordnades så att från densamma kunde levereras tvätt utöver anstaltens eget behov, till 274,000 kronor. Sistnämnda belopp ansågs i propositionen, såsom avsett att förräntas och amorteras av inflytande avgifter, lämpligen kunna utgå av lånemedel samt såsom reservationsanslag under rubriken »Fonden för förlag till statsverket» i riksstaten uppföras bland utgifter för kapitalökning. Den överskjutande delen av kostnaden för tvättinrättningen eller 41,000 kronor ansågs däremot böra gäldas från ett för detta jämte andra ändamål ifrågasatt extra reservationsanslag å 97,000 kronor till utvidgning av tvångsarbetsanstalten i Landskrona m. m.

I överensstämmelse med det anförda hemställdes i propositionen, att riksdagen måtte dels för anordnande i huvudsaklig enlighet med av departementschefen förordat förslag vid tvångsarbetsanstalten i Landskrona av tvättinrättning samt för vissa därmed sammanhängande arbeten för budgetåret 1930/1931 bland utgifter för kapitalökning under rubrik »Fonden för förlag till statsverket» anvisa ett reservationsanslag av 274,000 kronor, att utgå av lånemedel, dels ock till utvidgning av tvångsarbetsanstalten i Landskrona m. m. för nämnda budgetår anvisa ett extra reservationsanslag av 97,000 kronor.

Propositionen blev till alla delar bifallen av riksdagen (skrivelse nr 262).

Något avtal om tvättleverans mellan anstaltsstyrelsen och Malmö stad kom dock icke till stånd, enär Malmö stadsfullmäktige icke ansågo sig kunna godkänna det preliminärt upprättade avtalet.

Sedan emellertid styrelsen för tvångsarbetsanstalten med skrivelse den 19 maj 1932 överlämnat ett mellan anstaltsstyrelsen och järnvägsstyrelsen upp-

rättat, av vederbörande myndigheter undertecknat avtal angående anlåtande av anstalten för utförande av tvätt för statens järnvägar, vilket avtal skulle gälla till den 1 oktober 1942 samt, därest detsamma icke från endera sidan uppsades, därefter förlängas med ett år i sänder, beslöt Kungl. Maj:t den 8 juli 1932 dels att för anstaltsstyrelsens vidkommande godkända omförmälda avtal, dels att uppdraga åt byggnadsstyrelsen att låta för en kostnad av högst 315,000 kronor, däri inberäknat kostnaden för anskaffande av en lastautomobil, anordna tvättinrättning vid ifrågavarande tvångsarbetsanstalt samt utföra vissa därmed sammanhängande arbeten, allt i huvudsaklig överensstämmelse med det i förenämnda proposition nr 211 till 1930 års riksdag förordade förslaget. Kungl. Maj:t förordnade vidare, att arbetena skulle vara avslutade före utgången av år 1932. Därjämte ställde Kungl. Maj:t för ifrågavarande ändamål till byggnadsstyrelsens förfogande de medel, vilka av 1930 års riksdag anvisats för arbetenas utförande.

I skrivelse den 24 oktober 1932 anförde byggnadsstyrelsen till en början bland annat följande.

I anledning av Kungl. Maj:ts beslut den 8 juli 1932 hade styrelsen i samråd med styrelsen för tvångsarbetsanstalten och sakkunniga på tvättekunikens område igångsatt erforderliga utredningar för utarbetande av en slutgiltig och rationell plan för tvättinrättningens utbyggande och utrustning. Därvid hade visat sig, att tvättfrågan borde lösas på annat sätt än som tidigare avsetts.

Vid uppgörande av det ursprungliga förslaget hade man utgått från att vid tvättinrättningen i Landskrona skulle verkställas tvättning — förutom för anstaltens eget behov — jämväl för Malmö stads sjukhus och andra kommunala institutioner i nämnda stad. Den erforderliga tvättkapaciteten hade därvid uppskattats till 760,000 kg. per år. Med hänsyn till att tvättinrättningen sålunda skulle komma att mottaga ett ganska ensartat tvättgodts, hade tvättinrättningen enligt förslaget, på sätt i regel skedde, planlagts utan uppdelning å särskilda avdelningar.

Nu föreläge avtal mellan järnvägsstyrelsen och anstaltsstyrelsen rörande tvättning av omkring 500,000 kg. per år, omfattande huvudsakligen obetydligt smutsad tvätt men dessutom även grövre tvätt och synnerligen smutsbemängd personaltvätt (överdragskläder och dylikt).

Enligt från anstalten lämnad uppgift hade därjämte postverket utfäst sig att låta vid den planerade inrättningen tvätta 12,000 å 15,000 kg. postsäckar årligen. Flygskolekåren å Ljungbyhed hade sedan flera år låtit verkställa tvättning vid anstalten och komme enligt uppgift att fortsätta därmed, så länge icke någon förändring skedde i kårens organisation. Flygkårens tvättgodsmängd syntes kunna beräknas till omkring 50,000 kg. per år. Anstaltens egen tvätt torde kunna uppskattas till samma mängd, varförutom enligt meddelande från anstaltens direktör ställts i utsikt hotell- och annan tvätt upp till 100,000 kg. per år. Anstalten beräknade sålunda för den nya tvättinrättningen en årlig tvättgodsmängd av upp till 215,000 kg. utöver den med statens järnvägar avtalade. Därtill komme, att medicinalstyrelsen under hand förklarat sig icke hava något att erinra mot ett från anstaltsstyrelsens sida framkommet förslag, att den nya tvättinrättningen i Landskrona skulle verkställa tvättning för den blivande sinnesslöanstalten invid Lund, Vipeholms sjukhus. Tvättgodsmängden från detta sjukhus kunde beräknas till omkring 250,000 kg. per år.

Byggnadsstyrelsen hade med anledning härav låtit verkställa utredning angående sådan ändring av byggnadsplanen för Vipeholms sjukhus, att den där planerade tvättinrättningen uteslötes. Styrelsen hade låtit dels upprätta

styrelsens skrivelse bifogade nya ritningar till köks- och matsalsbyggnad vid sjukhuset, med vilken byggnad sagda tvättinrättning varit avsedd att sammanbyggas, dels ock verkställa beräkningar av den minskning av byggnadskostnaden för sjukhuset, som skulle vinnas genom tvättinrättningens utslutande ur byggnadsplanen. De nya ritningarna till köks- och matsalsbyggnaden hade därefter av medicinalstyrelsen godkänts genom påskrift å ritningarna. Kostnadsminskningen utgjorde för byggnadsarbeten 55,000 kronor och för lednings- och maskinella arbeten 55,000 kronor eller tillsammans 110,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen förklarar vidare, att den av styrelsen verkställda undersökningen givit till resultat, att tvättinrättningen med hänsyn till de ändrade förhållandena lämpligen borde komma till utförande på sätt framginge av de inom styrelsen utarbetade ritningar till tvättinrättning, vilka bifogats styrelsens skrivelse.

Kostnaderna för den sålunda föreslagna tvättinrättningen har byggnadsstyrelsen beräknat på följande sätt.

	Kronor.
Byggnadsarbeten	120,000
Ångcentral	29,000
Värme- och sanitetsteknisk anläggning samt ledningar i övrigt ..	30,000
Maskinell utrustning	98,000
Kostnader för rening av vatten och utökning av vattentillgången	15,000
Elektriska installationer	15,000
Lastautomobil	6,000
Administrationskostnader	15,000
Oförutsedda utgifter	27,000
	Summa kronor 355,000

I anslutning till denna beräkning har styrelsen härefter anfört bland annat följande.

Av kostnadsberäkningen framginge, att utgifterna för förslaget genomförande komme att med 40,000 kronor överstiga det av riksdagen för ändamålet anvisade beloppet. För de tillgängliga medlen av 315,000 kronor kunde emellertid den föreslagna tvättinrättningen anordnas med undantag av vissa för grovtvättavdelningen erforderliga byggnadsinredningar ävensom av den maskinella utrustningen för sagda avdelning.

Den del av tvättinrättningen, som sålunda skulle kunna utföras för ett belopp av 315,000 kronor, skulle hava en avverkningsförmåga av minst 760,000 kg. tvättgods årligen.

För komplettering av tvättinrättningens inredning och utrustning i övrigt, så att även patienttvätt från Vipeholms sjukhus där kunde mottagas, erfordrades 40,000 kronor.

Genom beslut den 2 december 1932 godkände Kungl. Maj:t byggnadsstyrelsens förslag till anordnande av tvättinrättningen vid tvångsarbetsanstalten samt uppdrog åt byggnadsstyrelsen att i samråd med styrelsen för nämnda anstalt låta för en kostnad av högst 315,000 kronor anordna tvättinrättningen enligt detta förslag, dock med uteslutande av inredning och utrustning m. m. i de delar, vilka avsåges för utförande av grovtvätt för Vipeholms sjukhus. Samtidigt förordnade Kungl. Maj:t, med ändring av vad därutinnan bestämts

den 8 juli 1932, att arbetena med tvättinrättningen skulle vara avslutade före den 1 juni 1933.

Departementschefen har härefter anfört bland annat följande:

»Kungl. Maj:ts nyssnämnda beslut den 2 december 1932 innebar, att å ena sidan för tvättinrättningen i Landskrona tillsvidare endast skulle disponeras det av riksdagen för ändamålet anvisade beloppet av 315,000 kronor men att å andra sidan tvättinrättningen skulle anordnas på sådant sätt, att möjlighet hölles öppen för den av byggnadsstyrelsen planerade utbyggnaden av tvättinrättningen. Såväl spørsmålet om denna utbyggnad som den därmed sammanhängande frågan om slopande av tvättinrättningen vid Vipeholms sjukhus lär vara av beskaffenhet att böra underställas riksdagens prövning.

För ett realiserande av byggnadsstyrelsens förslag synas mig i främsta rummet kunna åberopas ekonomiska skäl. Ett genomförande av förslaget skulle nämligen leda till en viss minskning av statens nettokostnader för Vipeholmsanstalten och det är dessutom att antaga, att vid förslagets förverkligande anstaltens årliga tvättkostnader skulle bliva icke oväsentligt lägre än eljest. Härtill kommer, att en utbyggnad av tvättinrättningen vid Landskrona-anstalten, på sätt byggnadsstyrelsen ifrågasatt, torde underlätta möjligheterna att bereda arbete åt de därstädes internerade. De patienter, för vilka Vipeholmsanstalten är avsedd, kunna ej användas för arbete i tvättinrättning och ur arbetsterapeutisk synpunkt kan därför någon olägenhet icke uppstå av att tvätten för sjukhuset utföres utom dess område. Vid nu berörda förhållanden tillstyrker jag i princip byggnadsstyrelsens förslag.

Mot de av byggnadsstyrelsen framlagda ritningarna har jag icke heller något att erinra.

Det synes mig nämligen riktigast, att kostnaden för tvättinrättningens utbyggnad får bestridas i samma ordning som det anslag av 274,000 kronor, vilket år 1930 anvisades för tvättinrättningens anordnande. Jag anser alltså, att för utbyggnad av tvättinrättningen vid statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona i huvudsaklig överensstämmelse med av byggnadsstyrelsen i skrivelse den 24 oktober 1932 framlagt förslag bör för budgetåret 1933/1934 under rubrik »Fonden för förslag till statsverket» anvisas ett reservationsanslag av 40,000 kronor att utgå av lånemedel. Härvid förutsätter jag — liksom på sin tid gjordes beträffande nyssnämnda större anslag — att driften vid tvättinrättningen i Landskrona skall lämna sådant överskott, att därav skall kunna gäldas såväl ränta som amortering å det i anspråk tagna lånebeloppet.»

Vidare har departementschefen beträffande medelsbehovet för byggnadsarbeten vid Vipeholms sjukhus under nästa budgetår anfört följande:

»Vad då först angår totalkostnaden för byggnadsföretaget är jag av den uppfattningen, att byggnadsarbetena böra bedrivas med sådan skyndsamhet, att sjukhuset i enlighet med den ursprungliga planen kan tagas i bruk redan under budgetåret 1934/1935. Härför synes mig tala såväl angelägenheten av att sjukhuset snarast möjligt blir disponibelt för sitt ändamål som ock önskvärdheten av att sjukhusbygget icke onödigtvis fördyras. Enligt vad jag från byggnads-

styrelsen inhämtat behöver under angivna förutsättning icke beräknas den merkostnad för själva byggnadsarbetet av 45,000 kronor, varmed styrelsen kalkylerat såsom följd av den ifrågasatta längre byggnadstiden. Av vad jag anfört i det föregående framgår vidare, att vid bifall till det av mig förordade förslaget angående slopande av tvättinrättningen vid Vipeholms sjukhus en minskning i byggnadskostnaderna kan förväntas av 110,000 kronor. Den sammanlagda byggnadskostnaden för sjukhuset lärer därför kunna uppskattas till (4,140,000 — 110,000) 4,030,000 kronor. Då av nämnda belopp hittills anvisats 2,250,000 kronor, skulle alltså inalles erfordras ytterligare 1,780,000 kronor. Efter samråd med byggnadsstyrelsens chef får jag förorda, att härav för nästa budgetår beräknas 1,500,000 kronor.»

S:t Olofs sjukhus i Visby.

I propositionen nr 129 till 1932 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag om uppförande i Visby på närmare angiven plats av ett för 216 vårdplatser avsett sinnessjukhus för en beräknad kostnad av högst 2,500,000 kronor.

Riksdagen förklarade sig i skrivelse den 7 juni 1932, nr 284, hava i princip bifallit förslaget om anstaltens uppförande och förläggning i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen angivits men uttalade tillika, att i samband med den undersökning, som ansetts böra verkställas beträffande sättet för uppförande av upptagningspaviljong och paviljong för oroliga patienter vid sjukhuset, även syntes böra utredas, huruvida icke den beräknade totalkostnaden borde kunna i avsevärd mån nedbringas.

Sedan medicinalstyrelsen i samråd med byggnadsstyrelsen verkställt av Kungl. Maj:t föreskriven ny utredning, överlämnade medicinalstyrelsen modifierat förslag i ämnet med skrivelse den 3 februari 1933. Detta förslag skiljer sig från det i propositionen framlagda huvudsakligen i följande hänseenden.

För nedbringande av utgifterna skall den sammanlagda golvytan i såväl upptagningspaviljongen som paviljongen för oroliga sjuka minskas. Vidare skall upptagningspaviljongen uppföras i två våningar i stället för, såsom tidigare av medicinalstyrelsen och byggnadsstyrelsen avsetts, i en. Medan i det förra förslaget beräknades, att sjukhusets behov av elektrisk kraft skulle tillgodoses antingen medelst inköp av hela energien från Visby stads elektricitetsverk eller genom kombination av produktion i egen kraftcentral och inköp av kraft från nämnda elektricitetsverk, innebär det nu godkända förslaget, att sjukhuset bör förses med egen kraftcentral, avsedd för tillfredsställelse av sjukhusets hela behov av elektrisk energi. Anledningen till ändringen är den, att en för sjukhuset acceptabel uppgörelse med stadens elektricitetsverk icke kunnat träffas.

Genom de vidtagna förändringarna samt genom vissa justeringar av kostnadsberäkningarna hava de uppskattade sammanlagda utgifterna för byggnadsföretaget enligt medicinalstyrelsens beräkning nedbringats från högst 2,500,000 kronor till högst 2,383,000 kronor.

Genom beslut den 24 februari 1933 har Kungl. Maj:t härefter uppdragit åt byggnadsstyrelsen att låta i huvudsaklig överensstämmelse med det av medici-

nalstyrelsen sålunda överlämnade förslaget för en beräknad kostnad av högst 2,380,000 kronor uppföra ifrågavarande sjukhus. Samtidigt har Kungl. Maj:t för ändamålet ställt till byggnadsstyrelsens förfogande — i överensstämmelse med i propositionen nr 129 till 1932 års riksdag gjord beräkning — ett belopp av 100,000 kronor att utgå från det för löpande budgetår anvisade reservationsanslaget till hospitalsbyggnader.

I nu föreliggande proposition har för ifrågavarande byggnadsföretag för budgetåret 1933/1934 beräknats ett belopp av 750,000 kronor.

Vissa arbeten vid S:t Lars sjukhus i Lund.

S:t Lars sjukhus i Lund består av två från varandra genom Höje å skilda delar. Den äldre delen — förutvarande hospitalet — benämnes numera östra sjukhuset. Den nyare delen — förutvarande asylen — kallas västra sjukhuset. Genom en bro över vattendraget äro de båda delarna förbundna med varandra.

I östra sjukhuset finnes en central *pann- och maskinanläggning*, vars lokaler äro sammanbyggda med köksbyggnaden. Från pannanläggningen distribueras värme till vissa byggnader inom östra sjukhuset dels enligt pumpvarmvattensystem, dels ock enligt ångvärmesystem.

Vad beträffar övriga byggnader tillhörande östra sjukhuset, i den mån de här äro av intresse, må nämnas, att administrationsbyggnaden ävensom bostaden för överläkaren av tredje klass uppvärmas medelst kakelugnar och kaminer, medan A-paviljongerna uppvärmas med lågtrycksånga från egna värme-centraler.

Såsom av det följande kommer att framgå är vid det östra sjukhuset under uppförande en ny ångpanneanläggning.

I västra sjukhuset finnes en *panncentral*, från vilken de till sjukhuset hörande paviljongerna uppvärmas med ånga.

I skrivelse den 13 februari 1933 har medicinalstyrelsen framlagt förslag till omändring av köksbyggnaden m. m. vid anstalten. Förslaget innebär i huvudsak ett förnyande av ett av styrelsen tidigare i ämnet framställt förslag, vilket emellertid jämväl omfattade den nyss berörda ångpanneanläggningen.

Beträffande detta äldre förslag får utskottet hänvisa till nu förevarande proposition, sid. 22 f.f. Sistnämnda förslag upptogs till behandling i Kungl. Maj:ts proposition nr 140 till 1931 års riksdag angående anslag till hospitalsbyggnader.

Dåvarande departementschefen förklarade sig därvid hysa den uppfattningen, att förslaget borde inom tidrymd, som icke väsentligt ginge utöver den av medicinalstyrelsen förutsatta eller fem år, bliva genomfört i dess helhet. Oaktat den principiella ståndpunkt departementschefen sålunda intog till förslaget, ansåg han sig dock icke kunna förorda, att beslut omedelbart fattades om samtliga arbetenas utförande. Med hänsyn till att den plan rörande större renoveringsarbeten vid sinnessjukhusen, vilken medicinalstyrelsen erhållit i uppdrag att utarbeta, ännu icke upprättats, uttalade departementschefen, att vid S:t Lars sjukhus för det dåvarande endast syntes böra beslutas om utförande av sådana renoveringsarbeten, som ofördröjligen måste komma till stånd, samt sådana arbeten, som direkt sammanhänge med dessa. I en-

lighet härmed förordade departementschefen, att beslut fattades, att ny ångpanneanläggning, tillsvidare avsedd allenast för östra sjukhuset, skulle inredas i en nyuppförd byggnad. Då alltså nybyggnad omedelbart borde komma till stånd, syntes densamma böra redan från början omfatta även lokaler för maskinanläggning, oaktat beslut om föreslagen överflyttning av den befintliga maskinanläggningen och densammas komplettering icke då borde fattas. Det beslut, som ifrågasattes, borde omfatta även kulvert med ledningar till köksbyggnaden vid östra sjukhuset. Departementschefen påpekade även, att i den ångpannebyggnad, som förordats till uppförande, inginge vissa lokaler, avsedda att tagas i anspråk för föreslagen vattenavhärdningsanordning.

På förslag av departementschefen hemställde Kungl. Maj:t, att riksdagen måtte besluta, att vid S:t Lars sjukhus i Lund skulle i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i propositionen till omedelbart utförande förordat förslag verkställas vissa nybyggnads- och andra arbeten för en beräknad kostnad av sammanlagt högst 575.000 kronor.

I skrivelse den 9 maj 1931, nr 200, anmälde riksdagen sitt beslut i ämnet. Riksdagen anförde däri, att riksdagen icke utan stor tvekan funnit sig böra godtaga Kungl. Maj:ts förslag om medels beräkning för en ångpannebyggnad m. m. vid ifrågavarande sjukhus. Såsom skäl för denna tvekan åberopade riksdagen det förhållandet, att omförmälda renoveringsplan ännu icke kunnat slutföras. Emellertid förklarade riksdagen, att riksdagen med hänsyn till de uttalanden, som beträffande detta spörsmål gjorts från sakkunnigt håll — riksdagen syftade därvid närmast på de riskmoment, som skulle kunna uppstå, därest arbetena icke snarast komme till utförande — icke ansett sig kunna motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag i denna del. Mot de beräknade kostnaderna hade riksdagen icke funnit skäl till erinran.

För ändamålet hava av vederbörande anslag till hospitalsbyggnader till medicinalstyrelsens förfogande ställts sammanlagt högst 575,000 kronor, därav genom beslut den 26 juni 1931 högst 228,000 kronor och genom beslut den 17 juni 1932 högst 347,000 kronor.

Medicinalstyrelsen har nu i sin ovan omförmälda *skrivelse den 13 februari 1933* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att återstoden av de i styrelsens förra förslag upptagna, i Kungl. Maj:ts proposition nr 140 till 1931 års riksdag avhandlade arbeten vid S:t Lars sjukhus i Lund, nämligen *dels* fullbordande av värmecentralen med elektrisk kraftanläggning, *dels* pumpvarmvattenanläggning i A-paviljongerna, administrationsbyggnaden och bostad för en överläkare av tredje klass, allt i östra sjukhuset, *dels* anslutning av västra sjukhusets ångvärmeledning till den nya centralen, *dels* anordnande av vattenavhärdningsanläggning, *dels* ock ändring och utvidgning av köksanläggningen med inrättande därstädes av pumpvarmvattenanläggning finge i huvudsaklig överensstämmelse med styrelsens förslag utföras för en beräknad kostnad av 1,012,200 kronor, samt att för sådant ändamål för budgetåret 1933/1934 måtte beviljas ett anslag av högst 400,000 kronor.

Såsom främsta skäl för sin framställning har styrelsen åberopat den trängande nödvändigheten av att särskilt köksanläggningen vid sjukhuset sättes i tillfredsställande skick. Styrelsen framhåller, att nämnda anläggnings till-

stånd för närvarande vore sådant, att styrelsen icke tvekade att beteckna det såsom synnerligen underhaltigt.

I detta sammanhang har styrelsen påpekat det nära samband, som förefunnnes mellan den nya ångpannebyggnaden och köksanläggningen, enär enligt förslaget överflyttning skulle ske till ångpannebyggnaden av anläggningar, som dittills varit förlagda i köksbyggnadskomplexet i utrymmen, vilka efter överflyttningen kunde disponeras för utvidgning av köksanläggningen.

Beträffande de i 1931 års förslag ingående, ännu ej beslutade arbetena, vilka icke äga samband med köksanläggningen, har styrelsen anført, att de visserligen icke vore lika brådskande som denna anläggning, men att styrelsen dock nu ansåge sig böra hemställa om deras utförande utan annat uppskov än det som betingades av deras inbördes sammanhang.

Medicinalstyrelsen har uppgjort följande sammanställning rörande kostnaderna för nu ifrågakvarande arbeten.

	Kronor.	Kronor.
<i>Omändring av köksbyggnaden.</i>		
Byggnadskostnad inklusive kylanläggning och kontrollant-arvode samt oförutsett, enligt arkitekt Anchert	407,000	
Värmelednings- och ventilationsanläggning, enligt ingenjör Theorell	40,000	
Vatten- och avloppsledningar, enligt ingenjör Theorell	32,000	
Köksutrustning, enligt kapten Wersäll	61,000	
Elektrisk anläggning och hissar, inklusive elektriska spisar m. m., enligt överingenjör Holmgren	45,000	585,000
<i>Nya värmecentralens fullbordande.</i>		
En ny ångpanna jämte aptering av tre gamla pannor till värmeackumulatörer, enligt ingenjör Theorell	80,000	
Apparater och rörledningar i centralen, enligt ingenjör Theorell	85,000	
Elektrisk anläggning, enligt överingenjör Holmgren	62,000	227,000
<i>Kulvertar och kulvertledningar.</i>		
Kulvert till tvätten, enligt ingenjör Rignér	2,700	
Kulvert till västra sjukhuset, enligt ingenjör Rignér	28,500	
Kulvertledningar, enligt ingenjör Theorell	60,000	91,200
<i>Värmeledningens utvidgning</i>		
inom östra sjukhuset, enligt ingenjör Theorell		79,000
<i>Vattenavhärdningsanordning</i>		
enligt ingenjör Bergström		30,000
	Summa kronor 1,012,200	

Styrelsen anmärker, att i sammanställningen räknats med elektrisk utrustning för spis- och stekanordningar samt att, därest koleldning skulle ske, totalkostnaderna komme att minskas med 11,500 kronor.

Departementschefen har biträtt medicinalstyrelsens år 1933 avgivna förslag samt förklarar sig icke hava någon erinran att framställa mot styrelsens kostnadsberäkning.

Då byggnadsarbetena synts kunna fördelas på tre år, har ansetts, att för nästa budgetår bör för sagda arbeten beräknas ett belopp av 400,000 kronor.

Omläggning av avloppsledningar vid S:t Jörgens sjukhus vid Göteborg.

Med anledning av en till medicinalstyrelsen den 4 juni 1926 remitterad framställning från enskilda personer angående förening av vattendraget Kvillen genom spillvatten från S:t Jörgens sjukhus vid Göteborg inledde styrelsen vissa förhandlingar med vederbörande myndigheter i Göteborgs stad med hänsyn därtill, att för stadens närbelägna nya sinnessjukhus, Lillhagens sjukhus, planerades framdragandet av en huvudavloppsledning till Göta älv förbi S:t Jörgens sjukhus och delvis genom dess område. Styrelsen anförde härom:

Dessa förhandlingar hade lett till ett förslag till avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Göteborgs stad, innebärande i huvudsak, att staden åtog sig att anlägga en för Lillhagens och S:t Jörgens sjukhus gemensam avloppsledning för en beräknad kostnad — fränsett utgifter för marklösen m. m. — av 243,000 kronor, att kronan medgäve staden rätt att utan ersättning framdraga och för all framtid bibehålla såväl nämnda ledning som för Lillhagens sjukhus avsedda ledningar för vatten och gas i kronan tillhörigt, av S:t Jörgens sjukhus disponerat markområde, att kronan förbehölles rätt att till nämnda avloppsledning, som skulle förbliva stadens egendom, avleda spillvatten från S:t Jörgens sjukhus, att underhållet och skötseln av avloppsledningen skulle ombesörjas av staden, att kronan förbunde sig att deltaga i kostnaderna dels för avloppsledningens anläggning med 67,000 kronor dels ock för ledningens underhåll med 450 kronor för år samt att avtalet skulle gälla endast under förutsättning att dels Kungl. Maj:t godkänt detsamma före utgången av år 1931 och dels staden erhållit jämlikt vattenlagens föreskrifter meddelat tillstånd till ledningsföretagets utförande.

Genom beslut den 23 december 1931 godkände Kungl. Maj:t avtalet och bemyndigade styrelsen att avföra de belopp, som kronan enligt avtalets bestämmelser hade att till staden utbetala, från den i omkostnadsstaten för statens sinnessjukhus uppförda utgiftsposten till »Byggnader och gårdar».

Enligt Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag skulle nya ledningar anläggas för avledande av spillvattnet från S:t Jörgens sjukhus till den i avtalet omnämnda avloppsledningen, vilken numera färdigställt och tagits i bruk av staden. Däremot skulle i huvudsak det nuvarande avlopps nätet bibehållas för regnvatten.

Kostnaderna för genomförande av förslaget hava beräknats sålunda:

	Kronor.
Avloppsrör samt i övrigt erforderliga rör och rördelar, rörläggning, schaktning, återfyllning, spåntning, grundförstärkning, omkoppling av ledningar m. m.	62,800: —
Nedstignings-, inspektions- och spolbrunnar	9,950: —
Ritningar, kontroll, diverse och oförutsedda kostnader	12,250: —
	<hr/>
	Summa kronor 85,000: —

I propositionen har för ifrågavarande arbetens utförande hela nämnda belopp, 85,000 kronor, beräknats för nästa budgetår.

Nybyggnads- och ändringsarbeten vid Restads sjukhus vid Vänersborg.

I skrivelse den 15 februari 1933 har medicinalstyrelsen gjort framställning om anvisande av medel för vissa nybyggnads- och ändringsarbeten vid Restads sjukhus vid Vänersborg.

I skrivelsen har medicinalstyrelsen till en början erinrat, hurusom i den av statsmakterna i princip godkända planen för nyanskaffning av platser vid statens sinnessjukhus inginge anordnande av 150 nya platser genom apterande av en del inom sjukavdelningar förlagda personalrum till patientrum. Vidare har styrelsen anfört, att vid Restads sjukhus rådde en synnerligen kännbar brist på bostäder för den ogifta personalen. Ett avsevärt antal inom sjukavdelningarna belägna och för sjukvården välbehövlige rum hade därför efterhand måst tagas i anspråk såsom personalrum, och en del sköterskor, även ogifta, måste bo utom anstalten. Den kvinnliga ekonomipersonalens bostäder vore otillräckliga. Åtskilliga rum för såväl sjukvårds- som ekonomipersonal hyste 3, några rum 4 personer. Nuvarande matsalar för personalen vore otillfredsställande. Kylanordningar saknades.

Medicinalstyrelsen meddelar därefter, att efter en inom styrelsen i samråd med sjukhusförvaltningen verkställd utredning förslag år 1930 utarbetats i syfte att dels utöka antalet vårdplatser dels ock avhjälpa anmärkta olägenheter. Förslaget har beträffande själva byggnadsarbetena uppgjorts av arkitekten C. Westman. Rörande innebörden av detta förslag har styrelsen lämnat i huvudsak följande redogörelse.

Intill en sjukavdelning för män låge några rum, som ursprungligen inrättats till kasinolokaler för personalen, och därtill en från början för epidemivård avsedd avdelning. Denna hade visat sig obehövlige och längre fram blivit provisoriskt använd som bostadslägenhet för en gift läkare. Sedan denne år 1931 kunnat beredas annan bostad, hade epidemiavdelningen tagits i anspråk för kasinolokaler och de härför förut använda rummen belagts med 12 patienter. Enligt förslaget skulle nu kasinolokalerna överflyttas till köks- och tvättbyggnaden. Därigenom bleve ytterligare 18 platser disponibla för sjukvård, vilka tillsammans med de nyssnämnda 12 skulle bilda en ny avdelning med 30 platser för män. Genom apterandet av fyra inom sjukavdelningar liggande personalrum till rum för patienter vunnes ytterligare 6 platser för män och 6 för kvinnor. Sjukhusets fastställda platsantal skulle sålunda ökas med 36 platser för män och 6 för kvinnor, inalles 42 platser.

Nämnda fyra personalrum hyste för närvarande 8 personer, åt vilka sålunda måste beredas bostad på annat håll. Vid återställandet till sjukvårdens disposition av de rum inom sjukavdelningarna, som blivit tagna i anspråk för personal, måste nya bostäder anordnas för ytterligare 38 personer. Dessutom erfordrades för ny personal till följd av platsökningen, för avhjäljande av trångboddhet och för beredande av rum inom anstalten för den kvinnliga personal, som nu måste bo utom densamma, bostäder för omkring ett 40-tal personer. Samtliga berörda dispositioner avsåge uteslutande kvinnlig personal.

För anordnande av sålunda behövlige bostäder föresloges uppförandet av en *nybyggnad*, vackert belägen inom det mot Göta älv vettande parkområdet men på relativt kort avstånd från sjukvårdsbyggnaderna. Huset avsåges uppfört i sten i tre våningar med sammanlagt 51 rum för 1—2 personer.

Förslaget till *ändringar* inom köks- och tvättbyggnaden innebure huvudsakligen följande.

I källarvåningen inrättades kylmaskineri, som kylde dels där belägna kylrum dels i bottenvåningen förlagda mjölkrum och kallskaffereri.

I våningen 1 trappa upp inrättades matsalar för personalen, belägna dels i köks-, dels i tvättbyggnaden med förbindelse till ett gemensamt, genom överbyggnad av en mellan byggnaderna liggande altan inrättat serveringsrum, där mathiss från köket inlagts.

Våningen 2 trappor upp i köksbyggnaden hade inretts till kasinolokaler för personalen med tillhörande serveringsrum, dit mathissen uppdragits, och motsvarande våning i tvättbyggnaden till 7 bostadsrum för personal.

Arkitekten Westman har sedermera i februari 1933 överlämnat nya ritningar till det för personalen avsedda bostadshuset, å vilka ritningar företagits vissa mindre ändringar beträffande husets läge och inredning.

Kostnaderna för de ifrågasatta byggnadsarbetena hava beräknats sålunda:

Personalbostadshuset.

	Kronor.	Kronor.
Byggnadskostnad, enligt ingenjören Rignér	205,200	
Värmelednings- och sanitäranläggning, enligt ingenjören Theorell	43,600	
Elektrisk anläggning med ytterledningar, enligt överingenjören Holmgren	10,000	
Kulvertledning samt yttre vatten- och avloppsledningar ..	10,000	
Kulvert och grävningar	5,000	
Planering kring byggnaden	1,500	
Arkitekt- och kontrollantarvode, administration och oförutsett	16.600	291,900

Omändring av köks- och tvättbyggnaden.

Byggnadskostnad och oförutsett, enligt ingenjören Carling ..	30,000	
Värmeledning, sanitäranläggning, diskmaskin och varmbord, enligt ingenjören Theorell	19,000	
Elektrisk anläggning med hissar, enligt överingenjören Holmgren	19,000	
Kylanläggning, enligt ingenjören Börjeson	27,000	
Inredning m. m. i diskrummet	2,600	
Arkitekt- och kontrollantarvode, samt administration	6.000	103,600
	Summa kronor	395,500

Medicinalstyrelsens i ovannämnda skrivelse den 15 februari 1933 gjorda framställning avser, att vid sjukhuset skall uppföras ett bostadshus för personal samt verkställas ändringsarbeten inom köks- och tvättbyggnaden i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten Westman i januari 1933 respektive januari och juli 1930 uppgjorda ritningar och i övrigt av medicinalstyrelsen ingivet förslag för en beräknad kostnad av sammanlagt 395,500 kronor, ävensom att för budgetåret 1933/1934 för ändamålet må beräknas ett belopp av 235,000 kronor. Det återstående beloppet, 160,500 kronor, bör enligt medicinalstyrelsen anvisas för budgetåret 1934/1935. Till vad medicinalstyrelsen sålunda i ämnet föreslagit har departementschefen anslutit sig.

Uppförande av bostadshus vid Mariebergs sjukhus vid Kristinehamn.

I skrivelse den 15 februari 1933 har medicinalstyrelsen — under hänvisning till den tidigare berörda planen för nyanskaffning av vissa platser vid sinnessjukhusen genom inredande till sjukrum av nu såsom personalrum använda lokaler — hemställt, att dylik förändrad användning av vissa lokaler borde äga rum vid Mariebergs sjukhus vid Kristinehamn.

Styrelsen meddelar, att en inom styrelsen i samråd med sjukhusförvaltningen verkställd utredning givit vid handen, att genom utrymmande av sköterskerum, förlagda inom sjukavdelningarna, 51 nya vårdplatser för kvinnor skulle kunna vinnas. En dylik utvidgning av sjukavdelningarna borde, anför styrelsen, snarast möjligt genomföras, ej blott av hänsyn till den platsökning, som kunde uppnås, utan även emedan i samband därmed dels en synnerligen lämplig omläggning av lokaldispositionen inom vissa delar av sjukhuset i den moderna arbetsterapiens intresse kunde genomföras, dels inrättandet av w.-c.-anläggning — en enligt styrelsens mening synnerligen trängande angelägenhet — lämpligen kunde komma till stånd. En förutsättning för den ifrågasatta utvidgningen vore emellertid, att nya bostäder anskaffades i ersättning för sagda sköterskerum.

Rörande behovet av nya personalrum har styrelsen anført, att vid uppskattningen av detsamma hänsyn måste tagas dels till den ökning av sköterskeantalet, som redan ägt rum i anledning av företagen förkortning av sjukvårdspersonalens arbetstid, dels ock till den personalökning, som skulle föranledas av det ökade antalet vårdplatser samt av planerat utbyte av manlig personal å vissa mansavdelningar mot kvinnlig. Medicinalstyrelsen har med dessa utgångspunkter räknat med att den kvinnliga personal, för vilken bostäder sålunda borde nyinrättas, utgjorde sammanlagt något över 90 personer.

Styrelsen har härefter meddelat, att inom styrelsen uppgjorts förslag till sköterskebyggnad för sagda personal, innehållande 56 rum av sådan storlek, att de lämpade sig för såväl en som två personer.

Förslaget har utarbetats av arkitekten C. Westman.

Kostnaderna för förslagens genomförande hava av Westman beräknats på följande sätt.

	Kronor.
Byggnadskostnad, enligt ingenjören Rignér	197,000
Värmeledning och sanitär-anläggning, enligt ingenjören Theorell	45,500
Elektrisk anläggning, enligt överingenjören Holmgren	9,400
Yttre vatten- och avloppsledningar samt grävning och återfyllning för dessa	8,500
Planering kring byggnaden	1,500
Arkitekt- och kontrollantarvode, administration och oförutsett	16,100
Summa kronor	278,000

Medicinalstyrelsen och sedermera departementschefen hava anslutit sig till sålunda föreliggande förslag och kostnadsberäkning samt ansett, att av de för byggnadsarbetet erforderliga medlen för budgetåret 1933/1934 borde beräknas

ett belopp av 125,000 kronor. Återstoden har förutsatts skola anvisas för budgetåret 1934/1935.

Utvidgning av vattenverket vid S:ta Gertruds sjukhus i Västervik m. m.

I skrivelse den 13 juni 1930 har medicinalstyrelsen — under hänvisning till ett skrivelsen bifogat, av ingenjören John Bergström upprättat förslag — gjort framställning om anvisande av medel för verkställande av vissa i förslaget angivna arbeten vid S:ta Gertruds sjukhus i Västervik m. m.

Ingenjör Bergströms förslag omfattar dels utvidgning av det nuvarande vattenverket, dels anordnande av brandposter vid den till sjukhusområdet hörande ladugården vid Marnäs, dels ock anordnande av vatten- och avloppsledningar till det vid Marnäs belägna portvaktshuset. Rörande *behovet av utvidgat vattenverk* har Bergström anfört i huvudsak följande.

Sjukhuset erhöle sitt vattenledningsvatten från sjön Maren. Vattnet renades medelst långsamfiltrering genom sand. För ändamålet finnes ett tvådelat filter med en sammanlagd filteryta av 168 kvadratmeter. Sommartiden vore ofta planktonhalten i sjön rätt avsevärd. Med hänsyn härtill borde — till undvikande av alltför ofta återkommande rensningar — filterhastigheten endast undantagsvis få överstiga 100 mm. per timme. Även av hygieniska skäl borde i allmänhet denna hastighet icke överskridas. Under förutsättning av normal filterhastighet kunde därför det nuvarande filtrets kapacitet, då hela filterytan vore i användning, blott uppskattas till 360 kbm. per dygn. Denna vattenmängd vore emellertid icke tillräcklig för sjukhusets behov. Den högsta vattenförbrukningen per dygn hade nämligen år 1929 vid sjukhuset uppgått till 517 kbm. och kunde för de dagar, då åtgången vore störst, beräknas till minst 450 kbm. Då viss säkerhetsmarginal vore nödvändig, syntes den erforderliga maximikapaciteten böra uppgå till 500 kbm. per dygn. För möjliggörande av en dylik förbrukning måste med nuvarande anordningar den genomsnittliga filterhastigheten ökas till 135 mm. i timmen, vilken hastighet måste fördubblas under de tider, då det ena filtret vore avstängt för rensning eller påfyllning av sand. Under nuvarande förhållanden föreläge därför stor risk, att reningen av vattnet icke bleve tillfredsställande.

Mot vattnets beskaffenhet hade anmärkts, att det ofta vore brunfärgat och stundom icke vore luktfritt.

En utvidgning av rensningsanläggningen vore därför nödvändig.

Kostnaderna för vattenverkets utvidgning hava av Bergström beräknats på följande sätt:

	Kronor.
Nytt dubbelfilter av armerad betong med överbyggnad av trä, invändiga rördelar och ventiler, sand, singel m. m.	63,000: —
Ny renvattenbehållare av armerad betong med ledningar och ventiler	12,600: —
Rörledningar och ventiler utanför byggnaderna	6,800: —
Två pumpverk, ett för uppföring av råvatten och ett för renvatten med erforderliga rörledningar och ventiler m. m.	7,000: —
Ny vattenståndsvisare i vattentornet med visareapparater i maskinhuset och pumphuset samt reparation av den befintliga vattenståndsvisaren och omflyttning till renvattenbehållaren	2,600: —
Rälsbana och tippvagnar för transport av filtersand	1,000: —
Summa kronor	93,000: —

De beräknade kostnaderna avse även ritningar, kontroll, diverse och oförutsedda utgifter.

Vad härefter angår förslaget om anordnande av *brandposter m. m. vid ladugården vid Marnäs* anför Bergström härom följande.

Från förvaltningen för ifrågavarande sinnessjukhus hade framhållits, att effektiva eldsläckningsmöjligheter saknades vid ladugården samt att avståndet från sistnämnda byggnad till närmaste brandpost utgjorde omkring 130 meter. Med hänsyn härtill hade vattenledningen i förslaget framdragits till ladugården, varjämte två brandposter anbringats därstädes. Kostnaderna härför kunde beräknas till 2,500 kronor. Därvid hade förutsatts, att arbetena skulle utföras i sjukhusets egen regi och delvis med vid sjukhuset tillgänglig arbetskraft.

Beträffande *portvaktshuset vid Marnäs* har Bergström yttrat sig sålunda.

Huset, i vilket bodde två familjer, saknade såväl vatten som avlopp. Vatten funnes icke att tillgå på närmare håll än vid Marnäs ladugård, dit avståndet vore omkring 250 meter. För närvarande framfördes vattnet till portvaktshuset i tunna. Under vintern plögade det frysa och under sommaren bleve det för varmt. Allt spillvatten utkastades av den ena familjen i en närliggande kompost. Den andra familjen hade icke något bestämt utslagsställe.

Till avhjälpande av dessa olägenheter hade föreslagits, att vatten- och avloppsledningar skulle framdragas från omförmälda ladugård till portvaktshusets kök. De därmed förenade utgifterna hade uppskattats till 2,300 kronor. Denna beräkning vore uppgjord under samma förutsättningar, som förut angivits beträffande brandposterna vid ladugården.

Medicinalstyrelsen har hemställt, att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga styrelsen att låta verkställa de i ifrågavarande förslag angivna arbetena ävensom för ändamålet ställa till styrelsens förfogande ett belopp av 97,800 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört följande: »Medicinalstyrelsens framställning har blivit föremål för omnämmande såväl i propositionen nr 140 till 1931 års riksdag som i propositionen nr 129 till 1932 års riksdag. I den förstnämnda propositionen uttalade föredragande departementschefen, att med genomförandet av medicinalstyrelsens förslag borde av statsfinansiella skäl kunna tillsvidare anstå. I den sistnämnda propositionen anförde departementschefen, att samma skäl för uppskov med denna fråga — vars omedelbara lösning icke syntes vara nödvändig — föreläge även år 1932 samt att det syntes lämpligast, att frågan upptoges till avgörande först sedan medicinalstyrelsen framlagt det förslag till plan rörande utförande av större renoveringsarbeten vid sinnessjukhusen, som styrelsen erhållit i uppdrag att uppgöra. Med anledning härav hava icke några medel äskats av riksdagen för ifrågavarande ändamål.

Av den i ärendet förebrogta utredningen synes mig framgå, att såväl en utvidgning av vattenledningsverket som de övriga i samband därmed ifrågasatta arbetena påkallas av ett verkligt behov. Det förslag till arbetenas utförande, som i ärendet framlagts och av myndigheterna tillstyrkts, föranleder ej någon erinran från min sida. Då arbetena icke synas böra ytterligare uppskjutas, torde beslut om deras utförande nu böra fattas, oaktat definitivt förslag till renoveringsplan ännu ej föreligger. I enlighet med de uppgjorda kostnadsberäkningarna förordar jag, att för utförande av arbetena för nästa budgetår beräknas ett belopp av 97,800 kronor.»

Inlösen av vårdplatser vid sinnessjukhusen.

Enligt såväl 1901 års sinnessjuk- och lasarettstadgor som dessförinnan gällande bestämmelser ålåg det landsting samt städer, som ej deltaga i landsting, att bereda tillfällig vård åt sinnessjuka. Denna skyldighet hava ett flertal landsting ävensom Göteborgs stad fullgjort därigenom, att upptagningsanstalt upprättats i samband med något statens hospital. Några landsting och städer hava upprättat fristående upptagningsanstalter. Övriga hava inrättat avdelningar för sinnessjuka vid lasarett.

I förevarande hänseende gäller numera en föreskrift bland övergångsbestämmelserna i lagen den 22 juni 1928 (nr 302) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus (22 §). Enligt denna föreskrift skall jämväl efter nämnda lags ikraftträdande, i den mån ej Konungen annorledes förordnar, inom varje landstingsområde, så ock i stad, som ej deltagar i landsting, finnas särskild av landstinget eller staden driven upptagningsanstalt för sinnessjuka eller ock vid något av landstinget eller staden drivet sjukhus vara anordnad avdelning för tillfällig vård av sådana sjuka.

Vid upprättandet av upptagningsanstalter vid statens hospital har tillgått så, att efter medgivande av riksdagen mellan statlig myndighet och vederbörande landsting eller stad träffats avtal med innehåll bland annat, att landstinget respektive staden skulle uppföra och underhålla viss sjukvårdsbyggnad vid hospitalet och mot en av Kungl. Maj:t fastställd dagavgift erhålla vård för visst antal patienter, samt att staten och landstinget eller staden skulle äga rätt att uppsäga avtalet med viss uppsägningstid, varefter staten skulle vara skyldig ersätta landstingets eller stadens kostnad för byggnaden med visst belopp.

I 1928 års plan för anskaffande av nya vårdplatser vid sinnessjukhusen in gick, att staten skulle övertaga ifrågavarande upptagningsanstalter.

Under budgetåret 1933/1934 inträder på grund av från vederbörande landstings sida gjorda avtalsuppsägningar skyldighet för staten att inlösa följande upptagningsanstalter, nämligen vid S:t Sigfrids sjukhus vid Växjö, Gådeå sjukhus i Härnösand och Mariebergs sjukhus vid Kristinehamn. I de ifrågavarande avtalen stadgas skyldighet för staten att vid uppsägning från landstingens sida ersätta landstingen två tredjedelar av kostnaden för den uppförda byggnaden. Enligt avtalen skall denna kostnad bestämmas av en på visst sätt sammansatt skiljenämnd, dock att värdet ej får överstiga verkliga kostnaden för byggnadens uppförande.

Genom särskilda beslut har Kungl. Maj:t befriat nu ifrågavarande landsting från skyldigheten att driva i 22 § av sjukhuslagen avsedd inrättning för vård av sinnessjuka samt meddelat föreskrift om upptagningsanstalternas övertagande av staten. Samtidigt har Kungl. Maj:t förklarat sig vilja framdeles besluta angående åtgärder för bestämmande av den ersättning, som i anledning av avtalens upphörande skulle tillkomma landstingen.

Kostnaden för uppförandet av dessa upptagningsanstalter och de belopp, varmed staten är pliktig inlösa desamma, kunna enligt uppgifter från landstingen beräknas sålunda:

	Uppföringskostnad.	Inlösensumma.
S:t Sigfrid	92,644: 65	61,763: 10
Gådeå	75,695: 03	50,463: 36
Marieberg.....	55,925: —	37,283: 34

Den totala inlösensumman för dessa anstalter skulle alltså utgöra 149,509 kronor 80 öre. Dessutom hava i propositionen medel beräknats för inlösen av Göteborgs stads upptagningsavdelning vid S:t Jörgens sjukhus vid Göteborg. Rörande denna fråga må här anföras följande.

Enligt medgivande av 1925 års riksdag (proposition nr 150, riksdagens skrivelse nr 281) träffades avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Göteborgs stad, varigenom staden övertagit hela sin sinnessjukvård. Avtalet trädde i kraft den 1 januari 1926. I § 11 av avtalet föreskrevs, att nyssnämnda staden Göteborg tillhöriga upptagningsanstalt skulle övertagas av staten inom 8 år efter avtalets ikraftträdande efter ett pris för vårdplats, som motsvarade i § 6 i avtalet omhandlade reducerade platsvärde, ävensom att ersättningen för varje år skulle erläggas för det antal platser, som staden under året ställt till statens förfogande.

Jämlikt av Kungl. Maj:t den 30 april 1927 i anslutning till avtalet meddelade bestämmelser utgör berörda reducerade platsvärde $\frac{2}{3}$ av 8,000 kronor.

Hälsovårdsnämnden i Göteborg har nu meddelat, att nämnden av de 75 vårdplatserna inom berörda upptagningsanstalt ställt 60 till statens förfogande från och med den 12 december 1932 och återstående 15 från och med den 14 december 1932 ävensom att nämnden i sinom tid komme att anhålla om avtalsenlig ersättning för ifrågavarande platser från och med sålunda angivna dagar för överlåtelsen av desamma till staten. Sagda ersättning har synts böra beräknas till ($\frac{2}{3} \times 8,000 \times 75$) 400,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts har för nästa budgetår för inlösen av ovannämnda fyra upptagningsanstalter beräknats ett till 550,000 kronor jämkat belopp.

Furunäsets sjukhus vid Piteå.

I skrivelse den 20 maj 1927, nr 204, anmälde riksdagen bland annat, att riksdagen medgivit, att utvidgning m. m. av dåvarande Piteå hospital och asyl. numera Furunäsets sjukhus vid Piteå, finge i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen nr 49 till 1927 års riksdag förordat förslag utföras för en beräknad kostnad av sammanlagt högst 2,300,000 kronor.

I skrivelse den 20 januari 1933 har medicinalstyrelsen anmält, att de totala kostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag, vilket numera fullbordats, överskridit det av statsmakterna medgivna och av Kungl. Maj:t anvisade beloppet av 2,300,000 kronor. De sammanlagda kostnaderna hade nämligen uppgått till 2,312,767 kronor 95 öre. Härav hade 2,300,000 kronor gäldats av de medel, som för ändamålet ställts till styrelsens disposition. Det återstående beloppet av 12,767 kronor 95 öre hade styrelsen nödgats förskjuta.

Det av styrelsen förskotterade beloppet har i propositionen föreslagits skola ersättas.

Sammanfattning.

I enlighet med vad i det föregående anförts skulle för nästa budgetår medel anvisas till arbeten vid följande anstalter med här angivna belopp.

	Kronor.
Umedalens sjukhus	1,800,000
Ryhovs »	950,000
S:t Sigfrids »	1,500,000
Vipeholms »	1,500,000
S:t Olofs »	750,000
S:t Lars »	400,000
S:t Jörgens »	85,000
Restads »	235,000
Mariebergs »	125,000
S:ta Gertruds »	97,800
	Summa kronor 7,442,800

Vidare skulle erfordras under nästa budgetår *dels* för inlösen av vårdplatser vid sinnessjukhusen ett belopp av 550,000 kronor, *dels ock* för gäldande av vissa utav medicinalstyrelsen förskjutna kostnader för byggnadsarbeten vid Furu-nässets sjukhus ett belopp av 12,767 kronor 95 öre. Härutöver krävas enligt departementschefen för underhåll av byggnader vid Ryhovs sjukhus ett av byggnadsstyrelsen begärt belopp av 10,000 kronor samt för vissa utredningar m. m. ett belopp av 20,000 kronor.

Förstnämnda summa av 7,442,800 kronor har föreslagits skola utgå från ett bland utgifter för kapitalökning, bilaga 1, under rubrik »Fonden för förlag till statsverket» anvisat reservationsanslag å samma belopp, benämnt vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus, medan de återstående kostnaderna syntes böra gäldas från ett under femte huvudtiteln uppfört extra reservationsanslag till inlösen av vårdplatser vid sinnessjukhusen m. m. Sistnämnda anslag har ansetts böra upptagas till 595,000 kronor.

Med avseende å fördelningen av medlen under först omnämnda anslag har departementschefen anförts, att den angivna beräkningen givetvis icke avsåge att vara i detalj bindande för medlens disposition. I den mån så med hänsyn till sättet för byggnadsarbetenas bedrivande eller eljest kunde befinnas lämpligt, syntes en ökning av beräknad medelsdisposition för ett visst ändamål kunna ske, mot det att motsvarande minskning vidtoges i de anvisade medlen för ett annat ändamål.

Slutligen har departementschefen framhållit, att det bör ankomma på Kungl. Maj:t att pröva, huruvida med hänsyn till rådande arbetslöshet närmare bestämmelser rörande arbetenas utförande böra föreskrivas.

Vidkommande till en början det under uppförande varande *Umedalens sjukhus vid Umeå* innebär Kungl. Maj:ts förslag, att för fortsättande av arbetena vid detta sjukhus skulle för nästa budgetår beräknas ett belopp av 1,800,000 kronor. Det därefter återstående beloppet, 150,000 kronor, av den för sjukhuset ursprungligen beräknade totalkostnaden av högst 7,650,000 kronor har förutsatts skola anvisas för budgetåret 1934/1935, varunder sjukhuset alltså avsetts skola bliva färdigställt.

Enligt vad utskottet inhämtat föreligger sedan en tid tillbaka på grund av pågående konflikt inom byggnadsbranschen avbrott i vissa arbeten vid ifrågasvarande sjukhus. Det synes uppenbart, att härigenom en försening av arbetena vid sjukhuset kommer att äga rum. Härav föranledes sannolikt, att hela det av Kungl. Maj:t för nästa budgetår beräknade beloppet av 1,800,000 kronor icke kommer att visa sig erforderligt. Utskottet får därför förorda, att en nedläggning i beloppet äger rum, och tillstyrker därvid, att för nästa budgetår en summa av 1,600,000 kronor avses för ändamålet.

Vad härefter angår *Ryhovs sjukhus i Jönköping* har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att medgiva, att sammanlagda kostnaderna för sjukhusets anordnande, d. v. s. omändring för ändamålet av det av Jönköpings regemente tidigare disponerade kasernetablissemnetet i Jönköping, finge utgöra högst 6,860,000 kronor i stället för, såsom 1929 års riksdag bestämt, högst 6,750,000 kronor. På sätt av det föregående framgår har ökningen i de beräknade kostnaderna sin orsak i tre omständigheter, nämligen omläggning av den genom sjukhusområdet löpande landsvägen Jönköping—Ljungarum (53,000 kronor), nyanskaffning av vissa köks- och tvättapparater (30,000 kronor) samt flyttning av två inom sjukhusområdet belägna förrådsbyggnader till Smålands arméartilleriregementes område (29,000 kronor).

Beträffande till en början vägomläggningen må här erinras därom att föredragande departementschefen i propositionen nr 129 år 1932 uttalade sig för densamma för en kostnad, som tillsviare syntes kunna skattas till ungefär 53,000 kronor, att utgå av hospitalsbyggnadsanslaget. Detta uttalande föranledde icke någon erinran från riksdagens sida, men riksdagen framhöll, att undersökning borde verkställas, huruvida icke Jönköpings stad borde åtaga sig att mot visst statsbidrag utföra vägomläggningen. Sedan med anledning härav förhandlingar upptagits med staden och stadens byggnadskontor i september 1932 upprättat ny ritning till vägomläggningen — vilken emellertid i allt väsentligt anslöt sig till det i propositionen nr 129 förordade förslaget — be- myndigade Kungl. Maj:t den 9 december 1932 byggnadsstyrelsen att med Jönköpings stad träffa avtal om utförande av vägomläggningen i huvudsaklig överensstämmelse med det av stadens byggnadskontor upprättade förslaget mot ersättning av statsmedel med högst 53,000 kronor, vilket avtal skulle för godkännande underställas Kungl. Maj:ts prövning. Med hänvisning till den av nästföregående års riksdag sålunda intagna ståndpunkten i denna fråga och under erinran därom att något belopp för ifrågasvarande vägarbete ej upptagits i de ursprungliga kostnadsberäkningarna för sjukhusets anordnande får utskottet tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag i ämnet.

Beträffande härefter ifrågasatt flyttning av vissa förrådsbyggnader vill utskottet bringa i erinran, att Kungl. Maj:t i 1932 års statsverksproposition (IV, s. 155) hemställde, att riksdagen måtte under fjärde huvudtiteln för flyttning av nämnda byggnader till Smålands arméartilleriregementes område för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 29,000 kronor. I skrivelse den 5 april 1932, nr 4 A p. 45, anförde emellertid riksdagen — under framhållande att ifrågavarande flyttning vore påkallad av kasernetablissemmentets användande till sinnessjukanstalt — att, då riksdagen vore av den uppfattningen, att kostnaderna för flyttningen borde gäldas av de statsmedel, som anvisats för nämnda anstalt, riksdagen icke bifallit Kungl. Maj:ts förslag. Det nu framlagda förslaget om byggnadernas flyttning med kostnadernas bestående på sätt riksdagen angivit har av utskottet lämnats utan erinran.

Icke heller finner sig utskottet böra göra någon erinran med anledning av de merkostnader, som beräknats uppstå på grund av inköp av vissa köks- och tvättapparater såsom ersättning för de av militär myndighet bortförda apparaterna av liknande slag, vilka ursprungligen förutsatts skola få kostnadsfritt övertagas av sjukhuset.

Mot det av Kungl. Maj:t för nästa budgetår beräknade beloppet av 950,000 kronor till arbetena vid ifrågavarande sjukhus har utskottet intet att erinra.

Vad härefter angår *S:t Sigfrids sjukhus vid Växjö* fattade 1930 års riksdag beslut om utförande därstädes av vissa ny- och ombyggnadsarbeten för en beräknad kostnad av högst 3,807,600 kronor. Arbetena avsågos ursprungligen skola bli slutförda under budgetåret 1934/1935, men vid 1932 års riksdag förutsattes i enlighet med av föredragande departementschefen gjort uttalande en utsträckning av byggnadstiden med ett år för möjliggörande av reducering av anslagsbeloppen för de särskilda budgetåren. Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag innebär, att arbetena skola bedrivas i sådan takt, att de hinna färdigställas inom den ursprungligen avsedda tiden, och för ändamålet beräknas för nästkommande budgetår ett belopp av 1,500,000 kronor. Den omförmälda utsträckningen av byggnadstiden skulle enligt byggnadsstyrelsens beräkningar medföra en ökning av totalkostnaderna för arbetena med 45,000 kronor, men skulle därvid för nästa budgetår erfordras endast 825,000 kronor eller lika stort belopp som för ändamålet beräknats för innevarande budgetår. Utskottet har funnit sig böra ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag om en återgång till den ursprungligen avsedda tiden för färdigställandet av ifrågavarande arbeten. Härigenom undvikes en ökning av de vid 1930 års riksdag beräknade totalkostnaderna. Det för nästa budgetår för ändamålet beräknade beloppet av 1,500,000 kronor har utskottet emellertid ansett kunna nedsättas till 1,300,000 kronor.

I detta sammanhang vill utskottet till behandling företaga en uppkommen fråga om förseende av köket vid *S:t Sigfrids sjukhus* med elektrisk utrustning, och får utskottet därutinnan anföra följande.

De år 1930 beslutade arbetena vid sjukhuset omfattade bland annat om-

och tillbyggnad av den vid sjukhuset befintliga köksbyggnaden samt nyinredning av de sålunda utvidgade kökslokalerna. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 maj 1933 har nu byggnadsstyrelsen efter hemställan av medicinalstyrelsen gjort framställning därom att Kungl. Maj:t måtte medgiva, att köket finge för en merkostnad — i förhållande till de ursprungligen för arbetena beräknade totalkostnaderna — av högst 18,650 kronor förses med elektriska spisar och stekapparater i stället för, såsom ursprungligen avsetts, koleldade sådana samt att Kungl. Maj:t vid bifall härtill måtte i sinom tid vidtaga åtgärder för beredande av erforderliga medel för täckande av nämnda merkostnad.

Utskottet, som fått byggnadsstyrelsens framställning överlämnad under hand till sig, vill, med hänsyn till de fördelar i tekniskt och hygieniskt avseende, som elektrisk utrustning av köket torde komma att medföra, icke motsätta sig förslaget därom. Utskottet förutsätter emellertid, att, därest även med sträng sparsamhet förslaget om kökets förseende med elektrisk utrustning icke skulle kunna genomföras inom ramen för de ursprungligen beräknade totalkostnaderna för samtliga år 1930 beslutade arbeten, den uppkommande merkostnaden i varje fall kommer att hållas så låg, som förhållandena medgiva. Därest så skulle erfordras, torde Kungl. Maj:t framdeles i samband med äskande av fortsatt anslag för ifrågavarande byggnadsföretag komma att göra framställning hos riksdagen om medel till täckande av den eventuella merkostnaden.

Jämlikt riksdagens åren 1930 och 1931 fattade beslut pågå f. n. vid Södra skånska infanteriregementets ofullbordade kasernetablisement i Lund omändrings- och utbyggnadsarbeten i och för anordnande därstädes av en anstalt för sinnesslöa män, vilken anstalt erhållit benämningen *Vipeholms sjukhus i Lund*. Kostnaderna uppskattades år 1930 till högst 4,140,000 kronor. Enligt den ursprungliga planen beräknades sjukhuset skola bli färdigställt under budgetåret 1934/1935, men det för innevarande budgetår av riksdagen för ifrågavarande arbeten beräknade beloppet av 850,000 kronor föreslogs av Kungl. Maj:t efter det uttalandet från föredragande departementschefens sida, att genom en sålunda vidtagen reducering av det av byggnadsstyrelsen för ändamålet äskade beloppet av 1,250,000 kronor icke syntes kunna undvikas, att sjukhusets färdigställande komme att något försenas, sannolikt ett år.

Enligt det av statsmakterna år 1931 godkända förslaget rörande sättet för anordnande av ifrågavarande anstalt skulle all tvätt för anstaltens behov verkställas vid en tvättinrättning, inrymd i en till uppförande föreslagen köks- och tvättbyggnad.

Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag avser dels ett bedrivande av ifrågavarande byggnadsarbeten med sådan skyndsamhet, att sjukhuset i enlighet med den ursprungliga planen kan tagas i bruk redan under budgetåret 1934/1935, dels ock ett slopande av den för sjukhuset planerade tvättinrättningen och som följd därav ett utbyggande av tvättinrättningen vid statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona, vid vilken sistnämnda inrättning tvätt för sjukhusets behov skulle verkställas.

Vad då först angår frågan om den tid, inom vilken sjukhusets färdigställande bör äga rum, vill utskottet erinra därom att en utsträckning av tiden med ett år skulle medföra ej mindre ökning av personal- och administrationskost-

nader med ett belopp, enligt byggnadsstyrelsens beräkningar uppgående till 45,000 kronor, än även vissa andra merkostnader. Enligt ett mellan kronan och Lunds stad år 1930 träffat avtal är nämligen staten skyldig att till staden utgiva ersättning för tiden intill dess anstalten blivit färdig och tagits i bruk, vilken ersättning skall för tid intill den 30 september 1934 utgå med ett belopp, beräknat efter 12,000 kronor för helt år, och för tid därefter med ett belopp, beräknat efter 20,000 kronor för helt år (se propositionen nr 140 år 1931 s. 31—32). Vid en återgång till den ursprungligen avsedda tiden för ifrågavarande arbetens slutförande skulle den beräknade ökningen av utgifterna för personal och administration bortfalla, varjämte det totalbelopp, staten på grund av nämnda avtal är skyldig att utgiva, skulle reduceras. Av dessa ekonomiska skäl ävensom med hänsyn till den av departementschefen nu påpekade angelägenheten av att sjukhuset snarast möjligt blir disponibelt för sitt ändamål får utskottet ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag om sjukhusets färdigställande under budgetåret 1934/1935, såsom från början avsetts.

Slopandet av tvättinrättningen vid Vipeholmsanstalten kan enligt byggnadsstyrelsens beräkning förväntas medföra en minskning i byggnadskostnaderna för denna anstalt med 110,000 kronor, under det att den erforderliga utbyggnaden av tvättinrättningen vid Landskronaanstalten skulle draga en kostnad av 40,000 kronor. Den föreslagna lösningen av sjukhusets tvättfråga skulle alltså medföra en avsevärd besparing i fråga om engångsutgifter, men dessutom skulle, enligt vad som antagits, förslaget genomförande hava till följd, att sjukhusets årliga tvättkostnader skulle bli icke oväsentligt mindre än eljest. Utskottet får, särskilt i betraktande av nu angivna ekonomiska fördelar, i princip tillstyrka bifall till förslaget rörande anordningen med verkställande av tvätt för sjukhusets behov. Förslaget genomförande synes jämväl komma att underlätta möjligheterna att bereda arbete åt de å Landskronaanstalten intagna. Mot de nu framlagda ritningsförslagen rörande köksbyggnaden vid Vipeholmsanstalten, i vilken byggnad tvättinrättningen för denna anstalt ursprungligen avsetts skola inrymmas, och utbyggnaden av tvättinrättningen vid Landskronaanstalten synes icke något vara att erinra.

Det för nästa budgetår beräknade beloppet av 1,500,000 kronor till fortsättande av arbetena vid Vipeholmsanstalten bör enligt utskottets mening kunna nedsättas till 1,300,000 kronor.

För *S:t Olofs sjukhus i Visby*, om vilkets uppförande 1932 års riksdag fattade beslut, har av Kungl. Maj:t för nästa budgetår beräknats ett belopp av 750,000 kronor. Enligt vad utskottet inhämtat hava arbetena å den för sjukhuset bestämda platsen ännu icke påbörjats, och sannolikt torde vara, att på grund av den pågående byggnadskonflikten en sådan försening av ifrågavarande byggnadsföretag kommer att äga rum, att nyssnämnda belopp icke blir i sin helhet behövt under budgetåret 1933/1934. Utskottet tillstyrker, att för nämnda budgetår ett belopp av 500,000 kronor beräknas för ändamålet.

Vidkommande *S:t Lars sjukhus i Lund* innebär Kungl. Maj:ts förslag, att därstädes skulle verkställas följande arbeten, nämligen *dels* fullbordande av

värmecentralen med elektrisk kraftanläggning, *dels* pumpvarmvattenanläggning i A-paviljongerna, administrationsbyggnaden och bostad för en överläkare av tredje klass, allt i östra sjukhuset, *dels* anslutning av västra sjukhusets ångvärmeledning till den nya centralen, *dels* anordnande av vattenavhärdningsanläggning, *dels ock* ändring och utvidgning av köksanläggningen med inrättande därstädes av pumpvarmvattenanläggning.

Vad då först angår köksanläggningen, synes densamma befinna sig i så underhålligt skick, att en ändring och utvidgning av densamma snarast torde böra komma till stånd. I samband därmed synes pumpvarmvattenanläggning böra inrättas därstädes.

Beträffande den föreslagna pumpvarmvattenanläggningen i A-paviljongerna är densamma avsedd att ersätta det nuvarande systemet med dessa paviljongers uppvärmning medelst lågtrycksånga från egna värmecentraler. Genom pumpvarmvattenanläggningar i administrationsbyggnaden och överläkarbostaden kommer den hittillsvarande anordningen med dessa byggnaders uppvärmning genom kakelugnar och kaminer att upphöra. De fördelar ur bland annat teknisk synpunkt och driftsynpunkt, som torde vara att vinna genom det sålunda föreslagna förändrade sättet för uppvärmning av nämnda paviljonger och två övriga byggnader, torde tillfyllest motivera ifrågavarande förslags genomförande.

Samma synpunkter torde kunna anläggas på frågan om anslutning av västra sjukhusets ångvärmeledning till den nya värmecentralen. Som ett ytterligare skäl för denna åtgärd kan åberopas, att västra sjukhusets nuvarande panncentral, som alltså är avsedd att nedläggas, med sina 30—40 år gamla ångpannor eljest skulle tarva en snar förnyelse.

Den föreslagna vattenavhärdningsanordningen får med hänsyn till de olägenheter i form av bland annat besvärande kalkavlagringar och mycket stor förbrukning av tvättmedel, som äro förenade med användningen av vattnet i dess nuvarande skick, anses väl motiverad.

Utskottet förordar alltså utförandet av ovannämnda arbeten och till följd därav även fullbordandet av värmecentralen, därvid förläggande dit av jämväl sjukhusets elektriska maskinutrustning synes böra äga rum. Emellertid har utskottet icke kunnat undgå att finna de för arbetena beräknade kostnaderna av i runt tal sammanlagt 1,010,000 kronor höga. varför utskottet förutsätter, att alla möjligheter till sådana besparingar i kostnaderna, som låta sig förena med upprätthållande av kravet på de föreslagna anordningarnas lämplighet och ändamålsenlighet, bliva tillvaratagna.

Mot det för nästa budgetår för ändamålet beräknade beloppet av 400,000 kronor har utskottet icke funnit anledning till erinran.

I fråga om *Restads sjukhus vid Vänersborg* samt *Mariebergs sjukhus vid Kristinehamn* avser Kungl. Maj:ts förslag uppförande vid vardera sjukhuset av ett bostadshus för kvinnlig personal, varjämte föreslagits vissa omändringar inom köks- och tvättbyggnaden vid förstnämnda sjukhus. Sedan bostadshuset färdigställt och tagits i bruk, bliva till följd därav ett antal inom sjukavdelningarna belägna rum, som nu tagas i anspråk för personalens behov, disponibla

för sjukvårdens räkning. Vid Restads sjukhus beräknas sålunda kunna utvinnas 30 vårdplatser och vid Mariebergs sjukhus 51 vårdplatser.

Vad först angår personalbostadshuset vid Mariebergs sjukhus, har detta kostnadsberäknats till 278,000 kronor. Ehuru detta belopp för byggnaden synes utskottet högt, har utskottet likväl funnit, att genomförandet av förslaget rörande denna byggnad innebär ett anskaffande av vårdplatser till ett belopp för plats, som i jämförelse med samma kostnad i allmänhet vid nybyggnader framstår såsom synnerligen förmånligt. Utskottet har därvid även tagit hänsyn till att personalrummens apterande till sjukrum medför någon kostnad, vilken dock ej ansetts komma att uppgå till sådan storlek, att för detta ändamål särskilda medel behövt äskas. I första hand med hänsyn till vad sålunda anförts rörande tillskapandet av nya vårdplatser vid Mariebergs sjukhus har utskottet funnit sig böra tillstyrka förslaget om uppförande därstädes av ett personalbostadshus. Emellertid må även framhållas, att, såsom departementschefen erinrat, förslagets genomförande jämväl skulle tillgodose ett förefintligt behov av bättre personalbostäder vid sjukhuset, varjämte förutsättningar skulle skapas för förbättrande av vårdförhållandena samt för modernisering av de hygieniska anordningarna därstädes.

Beträffande härefter frågan om det vid Restads sjukhus föreslagna personalbostadshuset, för vilket kostnaderna beräknats till så högt belopp som 291,900 kronor, synes icke på samma sätt som i fråga om Mariebergs sjukhus kunna anläggas synpunkten om erhållande av nya vårdplatser till en låg kostnad för plats. Enär emellertid även vid Restads sjukhus nya, välbehöfliga vårdplatser skulle tillskapas för en kostnad per plats, som icke synes kunna betecknas såsom särskilt hög, och då enligt uppgift vid sjukhuset råder en synnerligen kännbar brist på bostäder för personalen, har utskottet icke velat motsätta sig förslaget om uppförande därstädes av ett personalbostadshus. De föreslagna ändringarna inom köks- och tvättbyggnaden vid sistnämnda sjukhus har utskottet jämväl ansett motiverade.

Mot de i ärendet företedda ritningarna till de vid sistnämnda båda sjukhus föreslagna arbetena har utskottet icke funnit anledning till erinran. Beträffande kostnaderna utgår emellertid utskottet ifrån att särskild uppmärksamhet ägnas däråt, att desamma komma att hållas så lågt, som förhållandena medgiva. Kungl. Maj:ts förslag om beräkning för nästa budgetår av ett belopp av 235,000 kronor för arbetena vid Restads sjukhus och 125,000 kronor för arbetena vid Mariebergs sjukhus får utskottet tillstyrka.

I fråga om *S:ta Gertruds sjukhus i Västervik* innebär Kungl. Maj:ts förslag dels utvidgning av det nuvarande vattenverket, dels anordnande av brandposter vid den till sjukhusområdet hörande ladugården vid Marnäs, dels ock anordnande av vatten- och avloppsledningar till det vid Marnäs belägna portvaktshuset. Utskottet har ansett tillräckliga skäl anförda för arbetenas utförande och tillstyrker, att det belopp, vartill kostnaderna uppskattats, eller således 97,800 kronor för ändamålet beräknas för nästa budgetår.

Beträffande Kungl. Maj:ts *övriga*, här ovan av utskottet ej särskilt omförmälda *förslag* i förevarande ärende hava desamma ej föranlett någon erinran från utskottets sida.

I enlighet med vad utskottet sålunda förordat skulle för nästa budgetår till byggnadsarbeten vid följande anstalter avses medel till här angivna belopp (jämför sid. 24):

	Kronor.
Umedalens sjukhus	1,600,000
Ryhovs »	950,000
S:t Sigfrids »	1,300,000
Vipeholms »	1,300,000
S:t Olofs »	500,000
S:t Lars »	400,000
S:t Jörgens »	85,000
Restads »	235,000
Mariebergs »	125,000
S:ta Gertruds »	97,800
	Summa kronor 6,592,800

Vidare skulle erfordras under nästa budgetår dels för inlösen av vårdplatser vid sinnessjukhusen ett belopp av 550,000 kronor, dels ock för gäldande av vissa utav medicinalstyrelsen förskjutna kostnader för byggnadsarbeten vid Furunäsets sjukhus ett belopp av 12,767 kronor 95 öre. Härutöver krävas för underhåll av byggnader vid Ryhovs sjukhus ett av byggnadsstyrelsen begärt belopp av 10,000 kronor samt för vissa utredningar m. m. ett belopp av 20,000 kronor. För nu angivna ändamål tillstyrker utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag ett gemensamt anslag å ett avrundat belopp av 595,000 kronor.

Med åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) med ändring av vad 1929 års riksdag därutinnan bestämt, medgiva, att sammanlagda kostnaderna för omändring av det av Jönköpings regemente tidigare disponerade kasernetablissemnet i Jönköping till sinnessjukanstalt må utgöra högst 6,860,000 kronor;

b) besluta, att vid S:t Lars sjukhus i Lund skola i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet förordat förslag verkställas vissa omändringsarbeten för en beräknad kostnad av högst 1,010,000 kronor;

c) besluta, att vid S:t Jörgens sjukhus vid Göteborg skall i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag utföras omläggning av avloppsledningar för en beräknad kostnad av högst 85,000 kronor;

d) besluta, att vid Restads sjukhus vid Vänersborg skola i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen för-

ordat förslag utföras ny- och ombyggnadsarbeten för en beräknad kostnad av högst 395,500 kronor;

e) besluta, att vid Mariebergs sjukhus vid Kristinehamn skall i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag uppföras ett bostadshus för kvinnlig personal för en beräknad kostnad av högst 278,000 kronor;

f) besluta, att vid S:ta Gertruds sjukhus i Västervik skola i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag utföras arbeten för utvidgning av vattenverket m. m. för en beräknad kostnad av högst 97,800 kronor;

g) till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 6,592,800 kronor;

h) med ändring av vad 1927 års riksdag därutinnan bestämt, medgiva, att sammanlagda kostnaderna för en vid nämnda års riksdag beslutad utvidgning av dåvarande Piteå hospital och asyl, numera benämnt Furunäsets sjukhus vid Piteå, må utgöra högst 2,312,767 kronor 95 öre; samt

i) till inlösen av vårdplatser vid sinnessjukhusen m. m. för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 595,000 kronor.

Stockholm den 6 juni 1933.

På särskilda utskottets vägnar:

FELIX HAMRIN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sigfrid Hansson, Johansson* i Fredrikslund, *von Stockenström, Björnsson, Sederholm, Wohlin, Sam Larsson, Lindström, Pauli, Nilsson* i Gränebo, *Forslund* och *Nylander*; samt

från andra kammaren: herrar *Hamrin, Jansson* i Falun, *Lindman, Lindqvist, Olsson* i Kullenbergstorp, *Fast, Nilsson* i Landeryd, *Olsson* i Gävle, *Linnér, Pehrsson* i Bramstorp, *Andersson* i Tungelsta och *Andersson* i Malmö.

Reservation

av herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Sederholm, Wohlin, Nylander, Lindman, Nilsson* i Landeryd och *Linnér*, vilka ansett,

1) att utskottets under d) och e) gjorda hemställan med därtill hörande motivering (sid. 29—30) bort hava följande lydelse:

»I fråga om *Restads sjukhus vid Vänersborg* samt *Mariebergs sjukhus vid Kristinehamn* avser Kungl. Maj:ts förslag uppförande vid vardera sjukhuset av ett bostadshus för kvinnlig personal, varjämte föreslagits vissa omändringar inom köks- och tvättbyggnaden vid förstnämnda sjukhus.

Visserligen skulle, sedan bostadshusen färdigställt och tagits i bruk, till följd därav ett antal inom sjukavdelningarna belägna rum, som nu tagas i anspråk för personalens behov, bliva disponibla för sjukvårdens räkning. Även om vederbörlig hänsyn toges till denna omständighet, anser likväl icke utskottet, att de skäl, som förebragts för uppförande av ifrågavarande nybyggnader, äro så vägande och byggnadernas angelägenhetsgrad så stor, att förslaget därom i nuvarande statsfinansiella läge bör komma till utförande, och detta i synnerhet som omfattande byggnadsföretag vid statens sinnessjukhus bedrivs å flera olika orter i landet, varigenom en betydande utökning av vårdplatser erhålles. Likaså anser utskottet, att de föreslagna ändringsarbetena inom köks- och tvättbyggnaden vid Restads sjukhus utan större olägenhet tillsvidare kunna anstå. Utskottet får alltså avstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag om utförande av vissa arbeten vid Restads och Mariebergs sjukhus.

Med åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må

d) avslå Kungl. Maj:ts förslag, att vid Restads sjukhus vid Vänersborg skola i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag utföras ny- och ombyggnadsarbeten för en beräknad kostnad av högst 395,500 kronor;

e) avslå Kungl. Maj:ts förslag, att vid Mariebergs sjukhus vid Kristinehamn skall i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag uppföras ett bostadshus för kvinnlig personal för en beräknad kostnad av högst 278,000 kronor.»;

2) att utskottets motivering beträffande *S:t Sigfrids sjukhus vid Växjö* (sid. 26—27) bort hava följande lydelse:

»Vad härefter angår *S:t Sigfrids sjukhus vid Växjö* fattade 1930 års riksdag beslut om utförande därstädes av vissa ny- och ombyggnadsarbeten för en beräknad kostnad av högst 3,807,600 kronor. Arbetena avsågos ursprungligen skola bliva slutförda under budgetåret 1934/1935, men vid 1932 års riksdag förutsattes i enlighet med av föredragande departementschefen gjort uttalande en utsträckning av byggnadstiden med ett år för möjliggörande av reducering av anslagsbeloppen för de särskilda budgetåren. Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag innebär, att arbetena skola bedrivs i sådan takt, att de hinna färdigställas inom den ursprungligen avsedda tiden, och för ändamålet beräknas för nästkommande budgetår ett belopp av 1,500,000 kronor.

Vid prövning av förevarande förslag har utskottet funnit, att de statsfinansiella skäl, vilka nästföregående år åberopades för ett framskjutande av ifrågavarande byggnadsföretags fullbordande till budgetåret 1935/1936, alltjämt med oförminskad styrka göra sig gällande. Utskottet får i anledning härav samt under hänvisning till vad utskottet i annat sammanhang anført rörande den inverkan pågående byggnadskonflikt bör hava på byggnadsarbetens igångsättande och utvidgning, förorda vidhållande av utsträckningen av byggnadstiden, även om därigenom en viss ökning i totalkostnaderna för byggnadsföretaget icke

synes kunna undvikas. Med den ståndpunkt, utskottet sålunda intagit, får utskottet tillstyrka, att för budgetåret 1933/1934 beträffande ifrågavarande arbeten beräknas ett belopp av allenast 825,000 kronor, vilket belopp byggnadsstyrelsen under förutsättning av ett framskjutande ett år av arbetenas slutförande för ändamålet begärt för nästa budgetår. Enahanda summa har för ifrågavarande arbeten beräknats för nu löpande budgetår.

I detta sammanhang — — — därutinnan anföras följande.

De år 1930 — — — av nämnda merkostnad.

Utskottet, som fått — — — den eventuella merkostnaden.»;

3) att utskottets motivering beträffande *Vipeholms sjukhus i Lund* (sid. 27—28) bort hava följande lydelse:

»Jämlikt riksdagens åren — — — sannolikt ett år.

Enligt det av — — — köks- och tvättbyggnad.

Kungl. Maj:ts nu föreliggande — — — behov skulle verkställas.

Vad då först angår frågan om den tid, inom vilken sjukhusets färdigställande bör äga rum, vill utskottet som sin uppfattning framhålla, att liksom beträffande S:t Sigfrids sjukhus jämväl i här förevarande fall den statsfinansiella situationen fortfarande giver anledning till iakttagande av den besparing beträffande de för varje särskilt budgetår erforderliga beloppen, vartill den utsträckta byggnadstiden lämnar möjlighet. Av denna anledning och under åberopande jämväl här vad utskottet i annat sammanhang anført angående konflikten inom byggnadsbranschen kan utskottet — även om vissa merkostnader skulle uppkomma dels för byggnadsarbetena och dels till följd av skyldighet för staten att enligt ett mellan kronan och Lunds stad år 1930 träffat avtal till staden utgiva ersättning för tiden intill dess anstalten blivit färdig och tagits i bruk — icke ansluta sig till Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag om sjukhusets färdigställande redan under budgetåret 1934/1935.

SlopanDET av tvättinrättningen — — — att erinra.

Beträffande det för budgetåret 1933/1934 erforderliga beloppet till fortsättande av arbetena vid Vipeholmsanstalten får utskottet, som, enligt vad ovan anförts, icke kunnat ansluta sig till förslaget om en återgång till den ursprungligen avsedda byggnadstiden, tillstyrka, att för ändamålet beräknas ett belopp av 850,000 kronor liksom för innevarande budgetår. Detta belopp har byggnadsstyrelsen, därest byggnadsföretaget skulle slutföras först under budgetåret 1935/1936, ansett erforderligt för nästa budgetår.»;

4) att vad utskottet sammanfattningsvis anført å sid. 31 i motiveringen bort i nedan angivna delar hava följande lydelse:

»Beträffande Kungl. Maj:ts — — — utskottets sida.

I enlighet — — — sid. 24):

	Kronor.
Umedalens sjukhus	1,600,000
Ryhovs »	950,000
S:t Sigfrids »	825,000
Vipeholms »	850,000

	Kronor
S:t Olofs sjukhus	500,000
S:t Lars »	400,000
S:t Jörgens »	85,000
Restads »	—
Mariebergs »	—
S:ta Gertruds »	<u>97,800</u>
	Summa kronor 5,307,800

Vidare skulle — — — 595,000 kronor.»;

5) att utskottets under g) gjorda hemställan bort hava följande lydelse:

»Med återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må

g) till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 5,307,800 kronor.».